

"55. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2021"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor,

Iztokova 6, 2000 Maribor

Problemska literatura v osnovni šoli

Raziskovalno področje: slovenski jezik ali književnost

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorica:

Andreja Krstić

Avtorici:

Ela Cerar

Vida Vinder

Maribor, 2021

KAZALO

KAZALO	1
KAZALO TABEL.....	2
KAZALO GRAFOV	2
POVZETEK	4
ABSTRACT	4
1 UVOD	5
1.1 NAMEN, CILJI.....	5
1.2 HIPOTEZE.....	6
2 TEORETIČNO OZADJE PROBLEMA	6
2.1 MLADINSKA KNJIŽEVNOST	6
2.2 ZNAČILNOSTI MLADINSKE PROBLEMSKE LITERATURE IN MLADINSKI PROBLEMSKI ROMAN.....	7
2.3 SLOVENSKA PROBLEMSKA LITERATURA SKOZI ZGODOVINO	10
2.4 KAKO BRATI IN OBRAVNAVATI MLADINSKO PROBLEMSKO KNJIŽEVNOST	11
2.5 PREGLED PROBLEMSKIH KNJIŽEVNIH BESEDIL V BERILIH 3, VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA OSNOVNE ŠOLE	12
2.5.1 7. razred.....	12
2.5.2 8. razred.....	17
2.5.3 9. razred.....	21
3 EMPIRIČNI DEL.....	22
3.1 METODOLOGIJA.....	23
3.1.1 Metoda preučevanja pisnih virov	23
3.1.2 Metoda prebiranja problemskih besedil v šolskih berilih	23
3.1.3 Metoda anketiranja.....	23
3.1.4 Metoda analize podatkov in interpretacija	23
3.1.5 Pregledni seznam problemskih besedil v šolskih berilih in interpretacija	24
3.1.6 Interpretacija rezultatov ankete za učence.....	27
3.1.7 Interpretacija ankete za učitelje.....	34
4 VREDNOTENJE HIPOTEZ IN RAZPRAVA	43
5 ZAKLJUČEK.....	45
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	46
7 VIRI IN LITERATURA	47
Knjižni viri	47
Spletni viri.....	48

9 PRILOGE	49
9.1 Anketni vprašalnik za učence	49
9.2 Anketni vprašalnik za učitelje	53

KAZALO TABEL

Tabela 1: 7. razred	24
Tabela 2: 8. razred	25
Tabela 3: 9. razred	26
Tabela 4: Ob katerih problemskih temah, če bi jih obravnavali pri pouku slovenščine, bi ti postalo neprijetno?	29
Tabela 5: O katerih problemskih temah bi pri pouku slovenščine žele/-a izvedeti več?	30
Tabela 6: Katera problemska mladinska dela poznaš? Napiši avtorja in (ali) naslov.	31
Tabela 7: Katera besedila, ki obravnavajo življenjske probleme, ste obravnavali pri pouku slovenščine?	32
Tabela 8: Kaj po tvojem mnenju pridobiš z branjem mladinske literature, ki obravnava življenjske probleme?	33
Tabela 9: Katere teme največkrat obravnavate?	38
Tabela 10: Katera problemska mladinska dela največkrat obravnavate v posameznih razredih?	39
Tabela 11: Na kateri način najpogosteje obravnavate mladinsko problemsko literaturo pri pouku?	41
Tabela 12: V kolikšni meri po vašem mnenju učenci pri obravnavi problemske literature razvijajo:	42

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol	27
Graf 2: Razred	27
Graf 3: Kaj po tvojem mnenju pomeni izraz tabu?	28
Graf 4: Obravnava problemskih tem pri pouku slovenščine	28
Graf 5: So ti besedila, ki se soočajo s življenjskimi problemi zanimivejša za branje? Zakaj?	32
Graf 1: Spol	34
Graf 2: V katerih razredih poučujete slovenščino?	34

Graf 3: Koliko časa poučujete v osnovni šoli?	35
Graf 4: Menite, da je pri pouku slovenščine dovolj časa za obravnavo problemske mladinske literature?	35
Graf 5: Bi o problemskih temah morali pri pouku govoriti več ali manj? Zakaj?	36
Graf 6: Pri obravnavi katere problemske teme/temah bi vam bilo nelagodno?.....	37
Graf 7: V kolikšni meri obravnavate problemske teme med poukom?	37
Graf 8: Ali po vašem mnenju učenci dobro sprejemajo obravnavo problemske književnosti?	42
Graf 9: Kdaj (v katerem razredu) bi po vašem mnenju učenci spoznali problemske teme pri pouku književnosti?	43

POVZETEK

Anoreksija, samomor, alkoholizem, homoseksualnost, posilstvo, brezposelnost itd. so teme, s katerimi se dandanes srečamo vsakodnevno, vseeno pa jih redkeje zaznavamo v književnih delih, ki so v učnem načrtu za učence tretje triade. V raziskovalni nalogi bomo s pomočjo prebrane literature definirali problemsko mladinsko literaturo, zgodovino slovenske problemske literature in obravnavo pri pouku slovenščine, pregledali osnovnošolska berila od sedmega do devetega razreda in se osredotočili na problemske teme v njih ter jih predstavili. S pomočjo ankete med učitelji slovenščine bomo raziskali, v koliki meri, kako in katero problemsko literaturo obravnavajo, z anketo med učenci pa želimo izvedeti, v koliki meri poznajo tabu teme, kako jih obravnavajo pri pouku, obravnavo katerih tem si želijo in na kakšen način želijo razpravljati o njih. Predvidevamo, da si učenci želijo več obravnave problemske literature kot učitelji.

Ključne besede: pouk književnosti, 3. vzgojno-izobraževalno obdobje, problemska mladinska književnost, tabu, berilo

ABSTRACT

Anorexia, suicide, alcoholism, homosexuality, rape, unemployment, etc. they are topics we encounter on a daily basis today, yet they are less often perceived in literary works that are in the curriculum for third triad pupils. With the help of the read literature, we will define young adult problem literature, the history of Slovene problem literature and discussion in Slovene lessons, review primary school primer books from seventh to ninth grade and focus on problem topics in them and present them in the research paper. With the help of a survey among Slovene teachers we will investigate to what extent, how and which young adult problem literature they deal with, and with a survey among pupils we want to find out to what extent they know taboo topics, how they are discussed in class, what topics they want to discuss and in what way they want to discuss them. We assume that pupils want more discussion on young adult problem literature than teachers do.

Key words: literature lessons, 3rd educational period, young adult problem literature, taboo, primer (book)

1 UVOD

V učnem načrtu osnovne šole za slovenščino je med cilji predmeta zapisano, da se pri književnem pouku učenci in učenke srečujejo z umetnostnimi oz. književnimi besedili ter ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo tudi doživljajsko, domišljijsko, ustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost in da z zaznavanjem kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih razsežnosti, ki jih premore besedna umetnost kot eden od univerzalnih civilizacijskih dosežkov, utrjujejo svojo medkulturno in širšo socialno zmožnost. Poleg tega učni načrt navaja, da predmet slovenščina omogoča oblikovanje osebne, identitete ter razvijanje kritičnosti. Z branjem in obravnavo umetnostnih besedil učenci širijo obzorja ter za spoznavajo svoje kulture in kulture drugih v evropskem kulturnem prostoru in širše, s čimer razvijajo svojo empatično zmožnost ter da s spoznavanjem druge kulture in skupnih kulturnih vrednot gradijo naklonjen odnos do drugih in drugačnih.

Kot najstnici pogosto prebirava knjige s temami o različnih problemih, s katerimi se mladostniki dandanes srečujemo. Teme, kot so na primer samomor, posilstvo, anoreksija ipd. so vse pogosteje vključene v sodobno književnost, redko pa sva jih zasledili v šolskih berilih. Ker knjige zadnje čase nadomešča preživljanje časa pred televizorjem, telefonom ali računalnikom, mladostniki velike pozornosti problemski literaturi ne posvečajo, se pa z njo (vsaj nekaterimi besedili) seznanjajo v šolskih klopih tako pri slovenščini kot tudi etiki.

Pregledali smo berila v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju in ugotovili da imajo besedila v berilu pogosto vesel ton in ne turobnega, realnega in le redka govorijo o problemih vsakdanjega življenja najstnikov.

Zanimalo nas je, zakaj je tako in tako je nastala ideja za raziskovalno nalogo.

1.1 NAMEN, CILJI

Namen naše raziskovalne naloge je podrobneje raziskati, kaj je mladinska književnost in kaj je problemska mladinska književnost, z njenimi temami in z načinom ter s pomembnostjo obravnave le-teh pri pouku slovenščine. Podrobneje smo raziskali tudi berila za tretje vzgojno-izobraževalno obdobje obeh slovenskih založb ter v njih poiskali tista besedila, ki bi jih lahko umestili v problemsko književnost, pri čemer smo se osredotočili na prozna besedila.

S pomočjo spletne ankete smo želeli ugotoviti, če učenci vedo, kaj tabu sploh pomeni, pri razpravi o katerih temah bi jim bilo neprijetno in o katerih temah bi si želeli izvedeti več, katera

problemska besedila so obravnavali pri pouku in katera berejo sami. Anketo smo pripravili tudi učiteljem slovenščine. Z anketo smo želeli ugotoviti, katera problemska literarna dela najpogosteje obravnavajo pri pouku in na kakšen način, katere moralne vrednote bi s prebiranjem problemske literature razvijali pri učencih, katere teme bi jim bilo z učenci neprijetno obravnavati.

Cilj naše naloge je, da bi bili učenci in učitelji bolj pripravljeni spregovoriti o tabu temah med poukom književnosti.

1.2 HIPOTEZE

H1: Učencem so zanimivejša besedila, ki se soočajo z življenjskimi problemi.

H2: Učitelji se najraje izognejo besedilom z anoreksijo/bulimijo in samomorom.

H3: Učitelji menijo, da med poukom slovenščine problemske teme obravnavamo v ravno pravi meri.

H4: Učenci se počutijo najbolj neprijetno ob obravnavi spolne zlorabe.

H5: Učenci menijo, da bodo z branjem problemske literature najbolj razvili empatijo.

H6: Obravnava večine problemskih besedil v berilih po učnem načrtu ni obvezna.

H7: V književnih besedilih tretjega izobraževalnega obdobja prevladujeta tematiki medvrstniških odnosov in odnosov v družini.

2 TEORETIČNO OZADJE PROBLEMA

2.1 MLADINSKA KNJIŽEVNOST

Igor Saksida (1987) mladinsko književnost definira kot podtip književnosti, ki se od nemladinske loči po svojem bistvu, obstoju in zgradbi ter je v ožjem pomenu namenjena bralcu do osemnajstega leta starosti, torej najstnikov, medtem ko je otroška književnost namenjena otrokom do 5. razreda osnovne šole, za obe pa se uporablja pojem mladinska književnost.

Kobe (1987) piše, da je mladinska književnost kot poseben del književnosti umeščena v literarno teorijo šele v 2. polovico petdesetih let prejšnjega stoletja in ima nekatere svoje značilnosti. Avtor tovrstnih besedil je običajno odrasla oseba s sposobnostjo vživljanja v otroka in mladostnika ter njun svet, naslovnika mladinske književnosti pa sta otrok in najstnik, čeprav

tovrstna besedila nagovarjajo tudi odrasle bralce. Snov za tovrstna književna dela avtor največkrat jemlje iz neosebne tradicije ali pa iz lastnih izkušenj in domišljije. Najbolj razširjena oblika mladinske književnosti so prozna besedila, poznamo pa seveda tudi poetična in dramska. V naši raziskovalni nalogi smo se osredotočili predvsem na prozna besedila, zato bomo v nadaljevanju pisali predvsem o le-teh.

Haramija (2006) mladinsko prozo po dolžini deli na kratke (ljudske ali umetne pravljice, pripovedke, bajke, basni, kratke fantastične in realistične pripovedi) ter dolge prozne vrste (fantastične in realistične pripovedi - povesti in romane). Glavna književna oseba tovrstnih besedil je otrok, največkrat pa mladostnik obeh spolov, prizorišče dogajanja je družina, vrstniška skupina, šola itd., tematika pa zajema od reševanja preprostih otroških zagat, neproblematične strani šolskega vsakdana, do zaostrenih odnosov, globjih stisk in zelo ostrih konfliktov.

2.2 ZNAČILNOSTI MLADINSKE PROBLEMSKE LITERATURE IN MLADINSKI PROBLEMSKI ROMAN

Mladinsko problemsko književnost največkrat najdemo v t. i. mladinski realistični pripovedi, in sicer v socialno-psihološkem romanu. Njegove značilnosti so literarni lik mladostnika v težavnem obdobju, čas in prostor sta natančno določljiva, velikokrat je to prvoosebna pripoved, ki prispeva k večji prepričljivosti, lahko pa se pojavi tudi v obliki tretjega (vsevednega) pripovedovalca.

Soroden termin za tovrstno književnost je tudi tabujska literatura, predvsem zato, ker mladostnik razglaša, udejanja ali zagovarja nasprotno od tistega, kar od njega pričakujejo odrasli.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo naslednjo razlago pojma tabu:

tabú -ja m (û)

1. pri nekaterih primitivnih ljudstvih zapoved, prepoved, nanašajoča se na kako dejanje, stik s čim, katere kršitev kaznujejo nadnaravne sile: prekršiti tabu; veljavnost tabujev za toteme / tabu spolnih odnosov med najbližjima sorodnikoma
2. knjiž. stvar, ki se ne sme kritično obravnavati: sprememba stališč, ki so bila v preteklosti tabu; razglasiti kaj za tabu; kaste so indijski tabu; pedagoški, politični tabuji // skrivana, prikrivana stvar: spregovoriti o tabujih; spolnost je bila velik tabu; ti podatki so za javnost tabu / učencem je nova snov tabu neznana stvar; neskl. pril.: tabu tema. (SSKJ, 2014)

Saksida (2014) se sprašuje, ali pri nekaterih besedilih obstaja razloček med problemsko in tabujsko literaturo. Ali je delo lahko tabujsko, ne da bi bilo problemsko in obratno? V nadaljevanju pa pojasni oba pojma, in sicer:

1. Problemski roman je posebna vrsta besedila s prepoznavnimi določili na ravni zgodbe, teme, razvoja literarnih likov. V njihovem središču je protagonistova stiska, prikazi žrtve, stiske, krivda. Teme so drugačnost, smrt, nasilje ipd.

2. Oznaka tabuja pa izhaja iz razmerja med književnostjo in družbo, med vrednotami, ki jih bralec prepozna v besedilu, in tistimi, ki jih zagovarja v vsakdanjem življenju. Tabujsko je torej to, kar se zdi bralcu v doživljanju, razumevanju in vrednotenju literarnih besedil za mlade neprimerno ali celo nesprejemljivo (Saksida, 2014, 25–35).

Haramija (2003) definira mladinski realistični roman kot obliko, po kateri posegajo mladostniki v zadnji triadi osnovne šole in srednji šoli, ko na podlagi lastnega psihičnega razvoja in izkušenj zmorejo razumeti daljša in zahtevnejša besedila. Snovno in motivno se v slovenski književnosti kaže v štirih žanrih, in sicer:

1. avanturistični mladinski roman: naključna pustolovščina, jasnost dogajanja, pozitivni glavni literarni lik in negativni stranski, srečen razplet;

2. ljubezenski mladinski roman: upovedana prva ljubezen najstnice, redkeje najstnika, ki se zdi večna – dokler ne razpade, kar pomeni katastrofo;

3. socialno-psihološki roman v Ameriki in Evropi šele v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, nanj vezan trend dolgo časa tabuiziranih družbenih tem, ki preplavijo mladinsko romanopisje v devetdesetih letih 20. stol.; detabuizacija tem, kot so rak, spolna zloraba, motnje prehranjevanja, droge, ksenofobija, brezdomstvo, posilstvo, samomor, smrt ipd., ki pa je v slovenski mladinski realistični roman prinesla tudi obsojanje odraslih in poskuse cenzure;

4. roman v kavbojkah ali »jeans roman«: osrednja tema je prikaz (v glavnem) deškega neprilagojenega lika, ki se ne znajde prav dobro v družbi, na življenje se odziva neodgovorno, odsotnost vrednot ga sili v eksperimentiranje z drogami in spolnostjo (Haramija, 2003, 175–179; 2012, 23–26).

Kos (2013) definira značilnosti problemskega mladinskega romana, in sicer pravi da gre za mladinsko realistično prozo, v kateri so poglavitne situacije krizni konflikti, travmatične, eksistencialne stiske, kršenje družbenih zakonov in pravil. Zgradba romana temelji na progresivnem zapletu, kar napoveduje pozitiven optimističen razplet. Zaradi večkrat prisotne

ljubezenske tematike lahko v tovrstnih delih govorimo o prepletanju različnih žanrov v enem delu. Večinoma gre za prvoosebno pripoved, kar stopnjuje intenzivnost in napetost, dogajanje je postavljeno v mestno okolje, družina je največkrat predstavljena kot disfunkcionalna, dogajanja in motivi večinoma temeljijo na iskanju lastne identitete, glavni protagonist je najstnik/najstnica, prevladujejo dekliški liki, ki se kalijo in zorijo skozi različne situacije in boleče izkušnje, iz katerega izhajajo za kanec zrelejši, so pogosto zaznamovani z občutkom krivde/strahu/jeze. Književni liki so problematični, v sporu s samim seboj in svetom, v katerem živijo, kršijo družbena pravila in norme, z njimi se lahko bralci poistovetijo. Stranski liki v teh delih so največkrat odrasle osebe (starši, učitelji, ravnatelji, psihologi ...), njim je pripisana negativna vloga, čeprav praviloma nastopa vsaj ena pozitivna odrasla oseba, medtem ko so vrstniški stranski liki prikazani črno-belo in služijo za moralno opredeljevanje. Pomembna vrednota je prijateljstvo, ki je praviloma na preizkušnji, vzdušje načeloma napoveduje obetavnejšo prihodnost, izjemoma pa se dela končajo s smrtjo glavnega junaka, pogosti so odprti konci.

Med temami v mladinski problemski literaturi so najpogostejše spolnost, bolezen, zloraba, prestopništvo, smrt, samomor, psihične motnje, invalidnost (kot posledica prometne nesreče), iskanje spolne identitete, nasilje, mladostniki brez staršev, nezaželena nosečnost, rasna nestrpnost in politični problemi. Saksida (2014) o temah v mladinski problemski literaturi meni, da te rušijo predpostavko o varnem otroštvu.

Opisi sveta in življenja so v veliko knjigah daleč od resnice, mlajši otroci do vstopa v šolo nimajo ideje o realnem svetu. Za to bi lahko krivili slikanice, s katerimi predšolski otroci odraščajo. Predstavljajo ideal sodobne družine: mož, žena, dva otroka. Ta ideal sta leta 2005 razbila Justin Richardson in Peter Parnell, s slikanico *In s Tango smo trije*. Zgodba o dveh pingvinih samcih, ki vzgajata mladega pingvina, temelji na resničnih dogodkih v živalskem vrtu v Centralnem Parku sredi New Yorka v ZDA. Po pričakovanjih je slikanica od publike dobila veliko odpora, starši so trdili, da se avtorja dotikata preveč zahtevne teme, ki je še otroci ne razumejo in so za njo še preveč »nedolžni«. Od leta izida se je največkrat znašla na seznamu knjig, ki bi jih morali po mnenju Američanov prepovedati, saj je po njihovem mnenju »proti – etična, proti – družinska, homoseksualna in neprimerna za to starostno skupino«, kljub temu pa je prejemnica številnih nagrad.

2. 3 SLOVENSKA PROBLEMSKA LITERATURA SKOZI ZGODOVINO

Prvotno je književnost, namenjena mladim, imela predvsem pedagoško vlogo, ki izvira iz mita o srečnem in nekonfliktnem otroštvu in ima svoj izvor v 18. stoletju v delih Jeana Jacquesa Rousseauja. Zagovorniki tega mita so prepričani, da je otroštvo čas nedolžnosti in da ga je treba kot takega tudi treba ohraniti za vsako ceno ter ga obvarovati pred nevarnostmi realnega sveta. Takšno stališče, kot navaja Lavrenčič Vrabc (2001) v svojem članku Bolečine odraščanja ..., še danes zagovarjajo ne le nekateri starši in učitelji, temveč tudi marsikateri kritiki in strokovnjaki s področja mladinske književnosti.

Prvo slovensko delo, ki ga lahko uvrščamo med problemska besedila, je roman Antona Ingoliča, *Gimnazijka* (1967), v katerem pisatelj nakaže problem nezaželenega materinstva najstnice Jelke v tretjem letniku gimnazije. Avtor v romanu prikaže stališča Jelke, staršev, učiteljev in prijateljev do nosečnosti.

Ingolič je napisal Gimnazijko po resnični zgodbi Jelke G., ki je bil gimnazijski rednik. Sam sem opisal resnično zgodbo Jelkine hčerke. Po naključju poznam obe. Seveda sva oba z Ingoličem imela resnično zgodbo samo za okostje romana, vse drugo sva dodala iz pisateljske malhe, da sva prikazala tudi družbo svojega časa in mladostnikovo odraščanje v njej. Jasno, da vsak na svoj način, saj je med nama nekaj rodov. (Bogdan Novak, 1999, str. 28).

Izdaja tega mladinskega problemskega romana in kasneje mnogih književnih del je posledica družbenih in socialnih sprememb predvsem v Združenih državah Amerike pa tudi drugih svobodno nazorskih državah, ki so spremenile družbeno klimo, k čemur so pripomogla tudi različna družbena gibanja, seksualna revolucija, glasba, moda ... S tem so se spremenili tudi najstniki, ki so postali družbeno priznana skupina, ki se je upirala tradiciji v vrednotah, nazorih, vedenju, vzgoji, oblačenju itd. Tega so se začeli zavedati tudi založniki, saj takšna družbena skupina pomeni tudi posebno vrsto bralcev, ki ima svoj lasten bralni okus. Najstniški bralec želi brati književna dela, v katerih nastopa njegov vrstnik z vsemi svojimi težavami odraščanja, s katerimi se v svojem realnem življenju sooča tudi bralec.

Druga pomembna sprememba, ki je vplivala na pisanje in izdajanje mladinske književnosti, pa je bila opustitev samocenzure avtorjev, ki so jo izvajali sami pod vplivom romantične predstave o otroštvu kot času nedolžnosti in so teme, ki so dolgo veljale za nezaslišane, začeli tudi ubesedovati. S tem se je mladinska književnost osvobodila svoje pedagoškosti in vzgojno-moralne vloge ter prešla na raven besedne umetnosti.

Podrobneje so v Sloveniji o tabujih začeli govoriti po nastanku magistrskega dela Darje Lavrenčič Vrabc, *Tabuji v slovenski mladinski prozi* (2001). Avtorica zapisuje, da so v sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja avtorji v svoji delih obravnavali vse teme (npr. AIDS, bulimija, samomor, rasizem ...), ki bi jih danes določene skupine ljudi označile za prepovedane.

Poleg Ingoliča, ki je bil začetnik pisanja problemskih tem na Slovenskem, v svoja dela tabu teme pogosto vključujejo sodobni avtorji, kot so Janja Vidmar, Marinka Fritz Kunc, Ivan Sivec, Bogdan Novak, Neli Kodrič, Desa Muck, Marjana Moškrič, Aksinija Kermauner, Igor Karlovšek, Vinko Moderndorfer, Nataša Konc Lorenzutti in mnogi drugi. Njihova dela najdemo v priporočilnih seznamih Društva Bralna značka Slovenije, mnoga so prejela znak zlata hruška, mnoga tudi nagrado večernica.

2. 4 KAKO BRATI IN OBRAVNAVATI MLADINSKO PROBLEMSKO KNJIŽEVNOST

Mladinska problemska literatura meji med leposlovjem in poučno, celo svetovalno literaturo zaradi bogate informacijske osnove, zato je mogoče dela brati na več načinov. Beremo jih lahko kot literaturo ali kot sociološko-psihološko delo, kar pa je odvisno od starosti bralca, ali je mlad ali odrasel in kot odrasel, ali je strokovnjak ali ni. Vsi strokovnjaki pa so si enotni, da so tovrstne knjige mladim v pomoč, saj se v sklopu njihove vrednosti omenja tudi biblioterapija.

Saksida (2014) pravi, da naj pri obravnavi mladinske problemske literature znotraj pouka književnosti, domačega branja ali priprave na Cankarjevo tekmovanje, v okviru bralnega dogodka (interpretacija prebranega) mentor v dialogu z mladimi bralci razvija njihovo kritično branje in posledično tudi kritično mišljenje, saj jih vodi skozi tiste dele besedila, ki so težje razumljivi ali nejasni, dokler se nanje kritično ne odzovejo in svoj odziv tudi argumentirajo, čemur drugače rečemo tudi branje z razumevanjem, in pomeni poglobljeno branje z možnostjo reflektiranja. Bralni dogodek je tako priložnost za razmislek in kritično refleksijo. Mentor v vodenem pogovoru o prebranem izoblikuje naloge na različnih ravneh zahtevnosti, zato da preseže učenceve prvotne odzive na prebrano, ki so največkrat površinski, površni in subjektivni. Z nalogami omogoči in spodbudi poglobljanje bralnega doživetja, kritičnost in utemeljevanje stališč ob prebranem. Tako lahko sproži priključne besedilnih informacij, kot so povzemanje vsebine, bistvenih dogodkov, književnih likov, časovno-prostorskih podatkov, jezikovnih posebnosti in nadalje razumevanje z zmožnostjo sklepanja in vrednotenja besedila, ki je lahko osebno, medbesedilno ali problemsko.

Janja Vidmar (2016) meni, da mladinska problemska literatura ponuja mlademu bralcu tudi izrazito etično izkustvo. S knjižnimi liki se mladi bralec lahko poistoveti ali pa slednji v njem zbudijo celo odpor, oboje je enako pomembno za presojanje, opredeljevanje o določeni moralni dilemi, svetu, ki ga obdaja, in vprašanjih, ki se mlademu bralcu ob tem porajajo. Za svoja dela in junake pravi, da jih rada prekali v težkih preizkušnjah, da bralce svoje literature na tak način opremi na dejavnejšo vlogo v družbi in kadar s tem pripomore, da bralec spozna samega sebe, meje svojih zmogljivosti in odnos do sveta, je njen namen dosežen. Verjame tudi, da lahko učiteljeva etična drža in vrednote znotraj snovno-tematskega literarnega področja tvorijo dobro osnovo za spodbujanje pri razvijanju vrednot mladega bralca. Meni pa tudi, da je v okviru pouka književnosti mladinski problemski roman kot mogoč pripomoček moralno-etične komponente razvoja premalo izrabljen ali celo odrinjen na rob.

2.5 PREGLED PROBLEMSKIH KNJIŽEVNIH BESEDIL V BERILIH 3, VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA OSNOVNE ŠOLE

Problemska besedila v berilih za 7., 8., in 9. razred

Pregledali smo berila za razrede 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja, in sicer obeh založb, to sta Mladinska knjiga in Rokus Klett, ter so osredotočili predvsem na prozna besedila. V nadaljevanju jih podrobneje predstavljamo.

2.5.1 7. razred

Prežihov Voranc, Potolčeni kramoh, 1949 (med vrstniško nasilje)

Voranc zapisuje o siroti Cencilju, ki je bil zelo beli deček, bela obleka, bela koža, beli lasje, z rahlo zgrbljeno postavo, zato so mu dali vzdevek »Potolčen kramoh«. Vzdevka ni maral, zato se je velikokrat razjezil in koga tudi pretepel, le Voranca se je bal. Nekega dne so se dečki igrali piške in jastreba. Cencilj dobi vlogo jastreba in se požene za Vorancem. Voranc se iz njega začne norčevati in ga zmerja z vzdevkom. Cencilj več tega ne prenese in se zgrudi na tla od žalosti. Voranc pristopi do njega in se dogovorita, da tega vzdevka ne bo več uporabljal in bo pretepel vsakega, ki ga Cencilja tako klical.

Marie Majerova, Robinzonka, 1957 (smrt matere, skrb za družino, odtujenost vrstnikom)

Povest o Robinzonki se dogaja v Pragi. Blaženi je bilo trinajst let, ko ji je pri porodu umrla mama. Deklica je morala pustiti šolo, z nekdanjimi sošolci se je še komaj kdaj videvala, le simpatični Duhon jo je od časa do časa učil voziti kolo. Nase je morala vzeti vso skrb za dom, zase in za očeta. Enolični dnevi v domačem stanovanju, polni drobnih opravil, so jo brez konca zaposlovali. Iz tega samotnega življenja je v domišljiji bežala v pisane dogodivščine svojega daljnega sotrpina Robinzona ter pri njem iskala opore in poguma za premagovanje vsakodnevnih težav in stisk v obliki dnevniških zapisov.

Odlomek v berilu govori o Blaženkinem srečanju z nekdanjimi sošolkami, ki ji razkrijejo skrivnost nekdanje prijateljice Budilke in njeno razkritje Blaženkine skrivnosti prijateljevanja z Jaroslavom Duhonom in njenem začetku pisanja dnevnika.

Breda Smolnikar, Deklice (odrašcanje, iskanje identitete) iz zbirke kratkih pripovedi Popki, 1973

Pripoved govori o deklici, ki je imela vsake toliko pregled v šoli, ali so imeli čiste nohte, kolena in roke. Kmalu je prišel zdravniški pregled, kar je pomenilo, da se morajo sleči do golega, saj jih morajo stehtati, zmeriti, pregledati zobe telesno razvitost in držo. Deklici je bilo zelo neprijetno, saj ni marala biti gola niti pred svojo materjo. Bila je pregledana s tremi drugimi deklicami, ki so bile kar dobro precej razvite razen Mesarjeve Mete. Po pregledu se je Meta ponosno držala, saj je bila srednje razvita, deklica pa je bila zelo ljubosumna, dobila status slabo razvite.

Breda Smolnikar, O slinastem polžu in polizanem polizancu (odrašcanje, čustva, iskanje identitete) iz zbirke kratkih pripovedi Popki, 1973

Pet deklic zmerja pripovedovalko. Pravijo, da se bo poročila in poljubila s sošolcem Šorlijevim Štefanom, kar jo užali. Dekleta Štefana vprašajo, če bi jo poljubil, on pravi, da bi jo. To pripovedovalko užali, Štefana začne zmerjati, on pa jo še vedno gleda, v njegov obeh se vidi svetel blesk podoben vdanosti. Pri pouku slovenščine razred obravnava Turjaško Rozamundo. Štefan je poklican pred razred, da citira pesem. Gre mu dobro, dokler se z rokami ne nasloni na dekličino mizo, ona jih udari z ravnilom, Štefan nenadoma pozabi preostanek pesmi. Pripovedovalki je za trenutek žal za Štefana in mu prišepne odgovor. Med odmorom se ji zahvali, a ona nanj zakriči, ga zmerja s polžem in pravi, da jo bo okužil.

Miško Kranjec, O mamici, ki je postajala vedno manjša (odnosi v družinah, starost, smrt)

Zgodba se dogaja istega leta, kot se je začela prva svetovna vojna, Kranjec pripoveduje o mami Radošički, ki je bila polna dobrote, pogosto se je pogovarjala z grešniki in uporabljala besedo »mrzek«. S to mamico se je nekega dne začel dogajati svojevrsten čudež, vsak dan se je manjšala. Ko je pripovedovalec zgodbe to povedal družini pri obedu, so se mu vsi smejali in gazbadali. Naslednji dan, v nedeljo, je družina videla Radošičevo mamico, kako se sprehaja po ulici in tudi očetu se je zdela manjša. Mamica Radošička pa je imela še enega otroka, ki je bil v Ameriki. Leta je čakala, da se sin vrne, ko se je pa začela vsak dan manjšati je bil skrajni čas da se sin vrne domov. Ko se pa začne prva svetovna vojna z atentatom prestolonaslednika Franca Ferdinanda, se njen sin vrne domov, in mamica je presrečna. Njen sin se je oblačil zelo bogato, njegova oblačila so bila zlikana in mehka, v vasi je izstopal. Ko pa se vojna začne, se je pripravljen boriti tudi sin, mamica Radošička je nesrečna.

Feri Lainšček, Ajša Najša in ljubezen (ljubezen, ločitev, alkohol), 1989

V odlomku mladinskega romana Ajša Najša osnovnošolka Ajša pripoveduje o novi učiteljici glasbe, Gumici, ki je z učenci ravnala kot s prijatelji, na razgovoru se je z ravnateljem dogovarjala kot s starim prijateljem, oblačila se je drugače kot ostali učitelji in v šolo prihajala z motorjem in se vedno podrezala z noskoma s svojim partnerjem, ki je vozil motor. Ajša pa v nadaljevanju razglablja o ljubezni.

V romanu Ajša Najša doživi prvo ljubezen, popusti v šoli, starša njenega fanta Gregorja se ločita, zaradi česar Gregor pobegne od doma, Ajša ga ne izda, vendar jo starša slišita, ko se ponoči odplazi iz hiše. Oče, ki ji sledi, Gregorja odpelje na policijo in posledično jo ima Gregor za izdajalko, kar botruje njunemu razhodu. Ajša več časa preživlja s svojo družino in se ponovno zaljubi.

Bogdan Novak, Bela past (ljubezen, prijateljstvo, izdaja, tvegano vedenje), 1990

Mladinski roman Bela past pripoveduje o skupini tabornikov, mladih fantov in deklet, ki se odpravijo na smuko v dolino Triglavskih jezer, na poti pa jih zajame snežna nevihta. Psiček Hani jih vodi do neke kočice, kjer preživijo nekaj dni, med prijatelji se spletejo različne vezi, simpatije, tekmovalnost, ljubosumje. V odlomku skupino prijateljev rešijo že dolgo pričakovani reševalci, ki pravijo, da se bojo naslednje jutro lahko skupaj odpravili v dolino.

Odlomek v berilu pripoveduje o Boru, ki v snegu in megli išče Miho, ki ga je pred tem zaradi ljubosumja zapustil, da je le-ta odtaval od koč, kamor se je skupina zatekla pred slabim vremenom. Bora peče vest zaradi svojega dejanja, ki ga na koncu odlomka tudi prizna svojim prijateljem.

Desa Muck, Pod milim nebom (odnosi v družini, pobeg od doma, boj za preživetje), 1996

Besedilo govori o dveh dekletih, Taji in Vlasti, ki sta pobegnili od doma in se naveličali šolskih obveznosti in staršev. Dekleti si želita odpotovati v Ameriko, kjer bi postali slavni in bogati filmski igralki, začeta s pohajkovanjem po slovenski obali. V odlomku Vlasta in Taja sedita v gostilni, sosednjo mizo zasedejo trije možje, ki ju ogovorijo. Naprej povprašajo po njunih starših, potem pa ju začnejo zmerjati in nadlegovati. Potem se stvari umirijo in možje rečejo, da so glavni v Piranu in da niso navajeni jezikanja, skupaj se usedejo za mizo in naročijo pijače. Dekleti jim povesta njune sanje in zapadejo v dolg pogovor in na mizi se kmalu najde veliko praznih steklenic piva. Možje jima povejo njihove izkušnje na cesti in s policaji, dekleti jih pozorno poslušata.

Nejka Omahen, Silvija (ločitev, odnosi v družini, ljubezen), 2000

V odlomku spremljamo štiri prijateljice, ki si na avtobusu na poti v Novo mesto govorijo skrivnosti. Nika, Maja in Petra Silviji povejo svoje skrivnosti. Nika pove, da je po nesreči zažgala Silvijin plakat Michael Jordana, Maja pove, da je zaljubljena v Mateja, ki je bil nekaj časa tudi všeč Silviji. Petrina skrivnost jo najbolj presenetiti, pove, da je zatreskana v Petra, on se pa zdi Silviji pravi kreten. O teh skrivnostih razmišlja do konca izleta.

Celoten mladinski roman pa pripoveduje o osnovnošolki Silviji, njeni družini (ločena starša), odnosu s starejšo sestro Brino, s katero se ne razumeta preveč dobro, saj ji Silvija zavida, prvi ljubezni, težki odločitvi, s kom živeti – očetom ali mamo.

Sue Townsend, Skrivni dnevnik Jadrana Krta (odrašcanje, družinski odnosi, ločitev, ljubezen), 1989

V odlomku najstnik Jadrana Krta piše o svojem tednu v juliju. Piše o tem kako njegova ljubica odpotuje v Tunizijo. V naslednjih dnevih raziskuje zemljevid Tunizije in čaka na njeno pismo. Med tem ko čaka na njeno pismo ali razglednico mu prijatelji in znanci pripovedujejo kako

nevarna in nehigienična je Tunizija. Čez deset dni končno dočaka na njeno pismo, v katerem mu napiše, da mi je želela kupiti darilo ampak nima več denarja, ker ga je podarila brezdomcu. Mladinski roman, napisan v dnevniški obliki, pa pripoveduje o odraščanju Jadrana Krta, njegovem doživljanju sveta, ločitvi staršev, prvi ljubezni in razočaranju.

Polona Glavan, Vsiljivec (odraščanje, odnosi v družini, čustva) iz antologije mladinske sodobne pripovedne proze Geniji z nasmehom, 2010

Besedilo govori o tričlanski družini, mati, očetu in hčerki Evi. Nekega dne mama in oče Evi povesta novico, da bodo dobili dojenčka. Mati in oče sta glede tega presrečna, Eva pa ima popolnoma nasprotno reakcijo. Meni, da sta njena starša že prestara za še enega otroka in glede tega ravnata zelo nepremišljeno. Pove, da je že sama stara skoraj štirinajst let in ne bo več dalečdokler ne bo ona odrasla in imela svoje otroke. Starša njena reakcija zabava, ampak Eva je popolnoma resna.

Franjo Frančič, Angelo (ločitev, šport, tekmovalnost, prijateljstvo), 1997

Dvanajst letni Angelo je izredno dober plavalec, njegov najboljši prijatelj Enzo pa živi na morju, ki je mirne in tihe narave. Angelo ugotavlja, da so njegova družina nonič, Istra in morje, oče ga je zapustil in živi v drugi družini. Angelo si uredi stari ribiški čoln in ga poimenuje Urška.

Odlomek v berilu govori o dnevu tekmovanja, ko se Angelo pogovarja z noničem in pravi, da vsi od njega pričakujejo, da je najboljši, a njemu zdaj več pomeni to, da bo zaplul s svojo Urško. Pomisli na svojo mati, ki domov prihaja z moškimi, ki bi naj bili njegov novi oče, pomisli na očeta in na njegovo polsestro, na prijatelja Kostjo in Andrejo, dekle, ki mu je všeč. Angelo v bazenu postavi nov rekord, navdušen trener je začel pripravljati načrte za jesen, Angelo reče, da bo med poletjem manj treniral, trener mu tega ne dovoli.

Marjan Rožanc, Dve mami (vojna, otroštvo, izguba mame, krušna mama, odnosi v družini) iz zbirke Frkolini, 1998

Zgodba govori o avtorjevih spominih na otroštvo med vojno, ko je v Račah pri Mariboru živel v stari grščini, ki je bila zatočišče revnih družin. Piše o tem, kako mu je prva mati umrla sredi vojne, ko je bil on štiri leta. Po njeni smrti je taval po cestah in še vedno klical za mamo, ni

mogel sprejeti dejstva, da je več ni. Pravi, da na pravo mamo nima veliko spominov in da je umrla v bolnišnici po dolgi bolezni. Po njeni smrti se je njegov oče hitro ponovno poročil s prijazno žensko, ki so se ji upirali vsi otroci, ker ni bila njihova prava mama. Nekega dne jim nova mama pripravi jed, ampak noben otrok je ne želi okusiti. Lačni se usedejo k zidu in kuhajo mulo. Kmalu se vdajo in se posedejo za mizo ter začnejo jesti. Mame več ni v kuhinji, slišijo jo hlipati v spalnici. Počasi se priplazi iz spalnice in otrokom na krožnike položi še več hrane. Čeprav je bila nova mati prijazna, ne bo nikoli njegova prava mama, zato se avtor joče.

2.5.2 8. razred

Zlata Filipovič, Zlatin dnevnik (čas vojne, smrt) 1993

Nastajal v času, ko je bila v Sarajevu vojna. Enajstletna Zlata v dnevniku piše o prijateljicah, sošolcih, bombardiranju, pomanjkanju hrane in o smrti, ki jim je nenehno dihala za ovratnikom. Zlata v odlomku v berilu opisuje dneve med septembrom in marcem. V septembru in začetku oktobra opisuje šolsko življenje in njene prijateljice, konec oktobra pa zapiše, kako je bil njenoče vpoklican za rezervno policijsko enoto. Konec dneva pride na obisk teta Melica in pravi, da bi se naj Zlatin oče vrnil pojutrišnjem. Oče se vrne nazaj, pravi, da bo vsak drugi dan moral biti deset ur na straži. V sredini novembra njen oče več ni rezervist, vojna se nadaljuje, Zlatina oče in mati sta zaskrbljena. Konec marca zapisuje o koncertu, ampak ji mati svetuje naj ne gre, saj bi jo lahko kdo ugrabil za talca ali nastavil bombo. Pravi, da je od tete Melice slišala, da bodo 4. aprila 1992 bombardirali Sarajevo.

Robert Swindells, Na hladnem (brezdomstvo), 1998

Glavni junak romana, Link zaradi neprimernih družinskih razmer ostane brez doma. Pustiti mora tudi šolo in se odpravi v London, kjer naj bi bilo po njegovem mnenju neizšolanim lažje najti delo. Ugotovi, da ni tako in je prisiljen beračiti. Komaj dobi dovolj denarja za hrano, spi na prostem. V odlomku Link išče prostor za spanje, pravi, da je spanje na tleh vedno možno, čeprav je zima. Pravi, da ga je strah spati na prostem, zaradi pijancev na ulicah, moških, ki so jim všeč mladi fantje in morilcev. Pravi, da je nemogoče zaspati na mrzlem betonu razen, če si pijan ali poln uspaval. Govori o krčih v želodcu, gripi, zobobolu, bolhah in stenicah. Prosil je za denar, vendar so vsi mimoidoči samo mrko nadaljevali pot, ustavil se ni nihče.

Harriet Beecher Stowe, Koča strica Toma (rasizem, življenje črncev v suženjskih državah Amerike), 1852

Roman govori o suženjstvu in groznih težavah s katerimi so se soočali temnopolti ljudje. Odlomek v berilu pripoveduje o paru, gospodu in gospe Shelbey. V sobi se pogovarjata o človeku, ki ga je danes gospod Shelbey povabil na kosilo, gospodu Haleyu. Gospa Shelbey sumi, da je prekupčevalec sužnjev, ker je Eliza pri kosilu jokala, saj bi ji naj gospod Haley ponudil denar za njenega sina. Gospa Shelbey ji je zagotovila, da nima namena prodati njenega sina. Gospod Shelbey se opraviči, pove, da je zašel v takšne neprilike, da brez prodaje sužnjev ne gre. Privolil je v prodajo Toma, ki je bil dober človek, in jima je zvesto služil že mnogo let in Harryja, ker prinašata največ denarja. Gospa Shelbey s tem ni zadovoljna in povpraša, zakaj ne bi malo denarja žrtvovala, vendar njen mož odgovori, da nima druge izbire. Eliza je pogovoru prisluškovala.

Ivan Tavčar, Tržačan, 1881 (nasilje v družini, stradanje, smrt)

Tavčarjev Tržačan govori o vaškem pretepaču Matevžu, ki v pretepu zgubi uho. Ker ga nobeno dekle ni hotelo, se odpravi na Žirovsko in z ruto skriva svoje manjkajoče uho in se poroči z Maruško. Matevž je želel otroke, ampak je bila Marušica za njih prelena. Zato se Matevž odpravi v Trst, kjer kupi Tomažka. Otroka ima zelo rad, obravnava ga kot svojega. V petem letu zakona mu Maruška rodi otroka z imenom Tinče. S Tinčevim rojstvom začne Matevž Tomažka zanemarjati in pretepati. Tomažek se nasiti le dvakrat na leto, ko ga je Matevž peljal k župniku, da je dobil denar. Sčasoma Tomažek izgubi preveč teže. Ob koncu zgodbe Tomažek zavetje poišče pod hruško. Nad njim opazi zrelo hruško in močno upa, da bo pristala pod njegove noge. Mimo njega se sprehodijo tri sosede, ne priskočijo mu na pomoč. Edini žarek upanja mu prinese vaški čevljar, ki pretepe Matevža, ko se ta požene za Tomažkom. Deček pod hruško strada do smrti.

Janko Kresnik, Mačkova očeta, 1905 (nasilje v družini, revščina)

Stari Maček je živel v revni majhni hiši. Kmalu je umrl, zato je vse njegovo imetje prešlo na sina Mačka, ki je tudi sam bil oče. S sinom ni imel dobrega odnosa. Kresnik je vsaki dan hodil na sprehod in pot ga je vodila mimo Mačkove hiše. Maček ga je vsak dan prosil za tobak in

govorila sta o vremenu. Ko je bil njegov sin dovolj star, se je oženil in dobil sina. Čez nekaj časa je Maček zbolel in pri hiši je bilo veliko preprirov. Bil je izgnan s posestva in pri sosedih umrl. Minejo leta in enaka zgodba dočaka Mačkovega sina.

Vitan Mal, Ponedeljek nekega poletja (prvo srečanje s spolnostjo, homoseksualnostjo, ljubezen, 1996

je odlomek iz pripovedi o počitniških tednih dvanajstletnika Roka. S prijatelji lahko iz dneva v dan počne najljubše stvari: otroci sklenejo, da bodo ustanovili muzej morskih skrivnosti; zanj potrebujejo potapljaško obleko, zato zbirajo denar zanj, in na pol podrto hiško na solinah - končno si jo pridobijo po nekaj neprijetnih soočenjih s srednješolsko klapo. Najbolj nepričakovano pa se zaplete prav med vrstniki Evgen, ki ga pisatelj označi kot problematičnega otroka iz neurejenega družinskega okolja, prvi najdeni eksponat bodočega muzeja ukrade in proda pravemu muzeju, zato da tudi on lahko prispeva svoj delež v skupno blagajno. Po naključju ga Rok kmalu odkrije. Ko ga spodbuja, naj odkrito prizna svoje dejanje, Evgen zvali krivdo nanj in izda njuno prijateljstvo.

Odlomek iz berila govori o tem, kako Rok, Evgen in Muri čakajo na Katarino, da se vrne s svojega potapljanja. Ko se končno prikaže s svojo najdbo, se Rok vanjo zagleda in ugotovi, da je zelo očarljiva in da se je želi dotakniti. Evgen ji začne zvijati roko, da bi prišel do predmetov, Rok pa samo neprestano strmi v njo.

Branka Jurca, Fant me gleda (Ko zorijo jagode) (prva ljubezen, otroci brez staršev, poskus samomora, ločitev), 1974

je odlomek iz mladinske povesti o osmošolki Jagodi, njeni prvi ljubezni s starejšim Dragim, ki se konča, ko Jagoda zavrne spolni odnos, govori tudi o njeni skrbi za sosedove otroke, katerih starši so odšli v tujino za boljšim življenjem, sošolcu in prijatelju Nejcu, ki mu pomaga iskati očeta ter mu stoji ob strani ob poskusu samomora, pa tudi o njeni družini in mlajši sestri.

V odlomku gresta Jagoda in oče po luč v trgovino in tam se Jagoda zagledala v fanta Dragega. V trgovini sta se pogovarjala, potem pa sta Jagoda in oče odšla. Doma so namestili luč, vendar Jagodo je zanimal samo Dragi.

Miško Kranjec, Otroci, čigavi ste? (položaj otrok v enostarševski družini, alkoholizem), 1964

je odlomek iz istoimenske zbirke kratkih zgodb in govori o srečanju otrok z očetom, ki je odšel od doma ter jih zapustil v skrb materi in babici ter njihovem obisku gostilne, kamor jih pelje oče, ki se napije in ga morajo otroci vleči iz jarka, kamor se zvrne.

Desa Muck, Hči Lune (najstniška ljubezen, ljubezenski trikotnik, posvojitve), 2001

govori o štirinajstletni Lučki, ki živi v Ljubljani pri svojih posvojiteljih, bioloških staršev pa ne pozna. Ker ji je prava mati neznanka, si domišlja, da je njena mati luna, po naravi je Lučka umetniška duša in piše roman z naslovom Lucijana Asterija v vrtincu ljubezni. V njem idealizira svoje želje po pravi ljubezni in v katerem nastopajo liki iz njenega resničnega življenja.

Odlomek iz berila govori o Lučki, ki med pohodom v šolo sanjari o Krištofu in pri tem jo zmoti Diana. Diana in Krištof sta bila par, vendar je Lučka zaljubljena vanj, zato ni marala Diane. Ko se je znebila, si začne izmišljati novo poglavje za svoj roman z naslovom SLOVO OD MLADOSTI. Lučka je v tem globokem premisleku prišla do ugotovitve, da Krištof z Diano preizkuša njegovo ljubezen do nje, da je v bistvu usojen z Lučko, pravo umetnico.

Luis Sachar, Zeleno jezero (prestopništvo, nasilje, prijateljstvo), 1998

govori o glavnem junaku Stanleyju Yelnatsu, ki je pristal v kampu, ker je predvideval, da je to boljša izbira kot zapor, vendar tam spozna, da njegova odločitev mogoče ni bila najboljša. Slabe fante pošiljajo na prevzgojo v kamp Zeleno jezero, ki v resnici nima nobenega jezera in tudi osnovnih lastnosti kampa ne. Mesto, kjer bi moralo stati največje jezero v Teksasu, je sedajposušeno. Fantje cele dneve na vročem soncu kopljejo luknje. Mučita jih žeja in kuščar pegavec. Poleg tega pa se soočajo s krutostjo svojih vzgojiteljev.

Gaby Schuster, Velika ljubezen (ljubezen, odraščanje, prijateljstvo, enostarševska družina), 1997

govori o Miriam, ki jo vsi kličejo Minki, je stara 16 let in živi sama z očetom. Ko oče odpotuje za ves teden na službeno pot, je Minki navdušena, k sebi povabi svojega trenerja odbojke, v katerega je do ušes zaljubljena. Toda takoj za tem se na vratih pojavi sin družinskih prijateljev

Feliks, ki naj bi ves teden ostal pri njej. Saša užaljen odide, med Minki in Feliksom pa se razvije prijateljstvo, ki do konca tedna preraste v pravo veliko ljubezen.

2.5.3 9. razred

Janja Vidmar, Debeluška (anoreksija, nasilje v družini, misli o samomoru, 1999)

Roman govori o Urški, ki si le želi živeti normalno življenje, toda njena mati Dunja zahteva, da njena hči postane uspešna manekenka in kontrolira hčerino težo in videz. Pritisku mame se Urška čim bolj upira, ampak kljub temu zapade v krog anoreksije in nepravilnega prehranjevanja. Urška doma ne najde ljubezni. Oče se njenim težavam posveča, mama pa je njihov vzrok. Pri tem ima Urška tudi misli o samomoru.

V odlomku berila Urša začne govoriti o svojih sanjah, ugotovi, da je doma Dunja in se v kopalnici umije in stehta. Razmišlja o manekenkah in ko se pogleda v ogledalo, se ji zdi, da se je zredila. V hiši se sreča z Dunjo, ki sprašuje o njeni dieti in se prepriča, da je vzela vitamine. Urška omeni, da se bo po šoli učila s Karin, to Dunjo razjezi, pravi, da pri Karin preveč jejo, noče, da se tega navadi Urška. Ob izhodu iz hiše Urška primerja njena in Karinina jutra.

Anton Ingolič, Gimnazijka (odnosi v družini, najstniška/nezaželeno nosečnost), 1967

Pisatelj v romanu nakaže problem nezaželenega materinstva. Glavni lik, najstnica Jelka Stropnik na zabavi zanosi. Po dolgem razmisleku se odloči, da bo otroka obdržala. Potuje v Francijo, kjer rodi sina. Želi se vrniti v šolo in nadaljevati šolanje, kjer nastanejo težave, saj nekaj profesorjev nasprotuje Jelkino nadaljevanje šole. Ravnatelj predlaga glasovanje, večina učiteljev se odloči, da je neprimerno, da bi Jelka nadaljevala šolanje. Za njo se postavi sošolka Ada, ki je priredila zabavo na kateri je Jelka zanosila. Profesorji se odločijo da Jelka lahko nadaljuje šolanje.

Randi Powell, Se je poljubljati s punco, ki kadi, kot bi lizal pepelnik (odrašcanje, najstništvo, ljubezen, uporništvu), 1992

Glavni osebi romana sta Biff, ki je umirjen in vase zaprt osemnajstletnik in Heidi, uporniška in nagajiva petnajstletnica. Osemnajstletni Biff, ki jih kaže komaj štirinajst, je neroden primerek

zaljubljenca, ki si že triindvajset mesecev ne upa ogovoriti sošolke Tommie. Pri tem mu pomaga trmasta in uporna Heidi, nečakinja njegovih družinskih prijateljev. Med deževnimi počitnicami se izkaže, da sramežljivi Biff ni zguba.

Ivan Cankar, Na peči (revščina), 1920

Revna družina s petimi otroki sedi na peči, saj je tam najtopleje, in se pogovarja in sanjari o boljšem življenju.

Ivan Cankar, Bobi (revščina, prijateljstvo, razočaranje), 1909

Ivan je bil slab učenec, zato se je spoprijateljil z učencem iz razreda, da bi mu pomagal pri učenju. Ta fant je bil slaboten, suh in vedno zelo slabo oblečen. Ime mi je bilo Peter in živel je z mamo, očetom in sestrami, družina ni imela veliko denarja. Neko nedeljo je šel v cerkev in domov bi svoji najmlajši sestri prinesel najbolj sladkan bob. Zagledal je veliko belo gosposko hiši in se skrtil na vrtu. Ob vstopu v hišo se je počutil kot berač. Ni bil lačen, ampak so mu vseeno dajali bobo. Nato ga je opazil Mihelič, zagledal njegova revna oblačila in bob zalučal mimo stoječega Petra. Vsi so padli v smeh, in Peter odide, žalosten in osramočen. V gozdu se je od nesreče zjokal. Domov se je vrnil z enim bobom za najmlajšo sestro, sam pa ostal lačen.

3 EMPIRIČNI DEL

Program osnovne šole traja devet let in je razdeljen na tri vzgojno izobraževalna obdobja. Cilji devetletne šole so doseg široke splošne izobrazbe posameznika, telesen in duševni razvoj, možnosti za razumevanje različnosti, razvoj odgovornosti in kritičnega razmišljanja. Kljub tem ciljem pa se osnovnošolski program izogiba obravnave problemskih besedil, oziroma temam vsakdanjega življenja. Obravnavanje problemskih tem lahko učencu spodbuja razvoj empatije, odgovornosti, razvoj lastne identitete, moralne vrednote in možnost kritičnega razmišljanja. Problematične teme smo v anketi kategorizirali na devet glavnih skupin: istospolna usmerjenost, otroke brez staršev, alkoholizem in druge oblike odvisnosti, samomor oz. smrt, invalidnost in druge oblike hendikepiranosti, rasna nestrpnost in begunci, medvrstniško nasilje, anoreksija in bulimija, nasilje v družini, ločitev ter spolna zloraba.

3.1 METODOLOGIJA

3.1.1 Metoda preučevanja pisnih virov

Pred oblikovanjem naše raziskovalne naloge smo prebirali problemsko leposlovje tako domače kot tuje, diplomska in magistrska dela na temo problemske literature, v veliko pomoč so nam bili diplomska naloga Janje Vidmar, *Spodbujanje razvoja vrednost s pomočjo mladinske problemske literature in Priročnik za branje kakovostnih knjig Odklenjeni kriki*, ki ga je izdala Mestna knjižnica Ljubljana, knjižni viri, ki smo jih poiskali v Mariborski knjižnici.

3.1.2 Metoda prebiranja problemskih besedil v šolskih berilih

Za vzorec, koliko problemske literature je v berilih, smo pregledali šolska berila za sedmi, osmi in deveti razred založbe Mladinska knjiga in založbe Rokus Klett. Vsebinsko smo jih predstavili v teoretičnem delu naloge, v empiričnem pa predstavili tabelarno.

3.1.3 Metoda anketiranja

V decembru 2020 smo anketirali 91 učencev 3. triade naše osnovne šole. Na spletni strani lka.si smo pripravili anonimno spletno anketo z 10 vprašanji. Podobno anketo z 12 vprašanji smo pripravili tudi za 32 učiteljic slovenščine na drugih osnovnih šolah v Sloveniji ter jo s pomočjo svetovalke za slovenščino na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo in šport posredovali učiteljicam. Rezultati ankete so nam pomagali potrditi naše hipoteze.

3.1.4 Metoda analize podatkov in interpretacija

Rezultate ankete smo predelali v programu Excel in jih prikazali v tortnih, stolpičnih diagramih in tabelah.

3.1.5 Pregledni seznam problemskih besedil v šolskih berilih in interpretacija

Tabela 1: 7. razred

Avtor, naslov	Tematika	Založba
Prežihov Voranc, Potolčeni kramoh	medvrstniško nasilje	Mladinska knjiga
Marie Majerova, Robinzonka	smrt matere, skrb za družino, odtujenost vrstnikom	Mladinska knjiga
Breda Smolnikar, Deklice	odraščanje, iskanje identitete	Mladinska knjiga
Breda Smolnikar, O slinastem polžu in polizanem polizancu	odraščanje, čustva, iskanje identitete	Rokus Klett
Miško Kranjec, O mamici, ki je postajala vedno manjša	odnosi v družinah, starost, smrt	Mladinska knjiga Rokus Klett
Feri Lainšček, Ajša Najša in ljubezen	odraščanje, ljubezen	Mladinska knjiga Rokus Klett
Bogdan Novak, Bela past	ljubezen, prijateljstvo, izdaja, tvegano vedenje	Mladinska knjiga Rokus Klett
Desa Muck, Pod milim nebom	odnosi v družini, pobeg od doma, boj za preživetje	Rokus Klett
Nejka Omahen, Silvija	ločitev, odnosi v družini, ljubezen	Rokus Klett
Sue Townsend, Skrivni dnevnik Jadrana Krta	odraščanje, družinski odnosi, ločitev, ljubezen	Mladinska knjiga Rokus Klett
Polona Glavan, Vsiljivec	odraščanje, odnosi v družini, čustva	Rokus Klett
Franjo Frančič, Angelo	ločitev, šport, tekmovalnost, prijateljstvo	Rokus Klett
Marjan Rožanc, Dve mami	vojna, otroštvo, izguba mame, krušna mama, odnosi v družini	Rokus Klett

Iz tabele je razvidno, da je v berilih za 7. razred skupno 13 književnih besedil, ki bi jih lahko umestili v mladinsko problemsko literaturo. Prevladujejo besedila slovenskih avtorjev (11), med njimi je največ sodobnih, med predstavniki tujih avtorjev sta samo 2. Nobeno besedilo po

učnem načrtu za slovenščino ni obvezno. Med temami prevladujejo medvrstniški odnosi, prijateljstvo, odraščanje (8), odnosi v družini, ločitev (6), ljubezen (4), smrt (2) in čustva (2), najmanj sta zastopani temi vojne in medvrstniškega nasilja. V primerjavi med berili obeh slovenskih založb je problemskih besedil v berilu založbe Rokus Klett 10, v berilu Mladinske knjige pa 7, v obeh berilih pa se pojavljajo 4 ista besedila.

Tabela 2: 8. razred

Avtor, naslov	Tematika	Založba
Zlata Filipovič, Zlatin dnevnik	čas vojne, smrt	Rokus Klett
Robert Swindells, Na hladnem	brezdomstvo	Rokus Klett
Harriet Beecher Stowe, Koča strica Toma	rasizem, življenje črncev v suženjskih državah Amerike	Mladinska knjiga Rokus Klett
Ivan Tavčar, Tržačan	odnosi in nasilje v družini, stradanje, smrt	Mladinska knjiga
Janko Kresnik, Mačkova očeta	odnosi in nasilje v družini, revščina	Mladinska knjiga Rokus Klett
Vitan Mal, Ponedeljek nekega poletja	prvo srečanje s spolnostjo, homoseksualnostjo, ljubezen	Mladinska knjiga
Branka Jurca, Fant me gleda (Ko zorijo jagode)	odnosi v družini, prva ljubezen, otroci brez staršev, poskus samomora, ločitev	Mladinska knjiga Rokus Klett
Miško Kranjec, Otroci, čigavi ste?	položaj otrok v enostarševski družini, alkoholizem	Mladinska knjiga Rokus Klett
Desa Muck, Hči Lune	najstniška ljubezen, ljubezenski trikotnik, posvojitev	Mladinska knjiga Rokus Klett
Luis Sachar, Zeleno jezero	prestopništvo, nasilje, prijateljstvo	Rokus Klett
Gaby Schuster, Velika ljubezen	ljubezen, odraščanje, prijateljstvo, enostarševska družina	Rokus Klett

Iz tabele je razvidno, da je v berilih za 8. razred skupno 11 književnih besedil, ki bi jih lahko umestili v mladinsko problemsko literaturo. Prevladujejo sicer besedila slovenskih avtorjev (6), med njimi je največ sodobnih, predstavnikov tujih avtorjev je 5. Po učnem načrtu za slovenščino književno delo Janka Kersnika, Mačkova očeta, spada med obvezna besedila. Med temami prevladujejo odnosi v družini, ločitev, nasilje znotraj družine, smrt (6), ljubezen (4) in revščina (2), najmanj so zastopane teme vojne (1), brezdomstva (1), rasizma (1), alkoholizma (1) prestopništva (1). V primerjavi med berili obeh slovenskih založb je problemskih besedil v berilu založbe Rokus Klett 9, v berilu Mladinske knjige pa 7, v obeh berilih pa se pojavljaj 5 istih besedil.

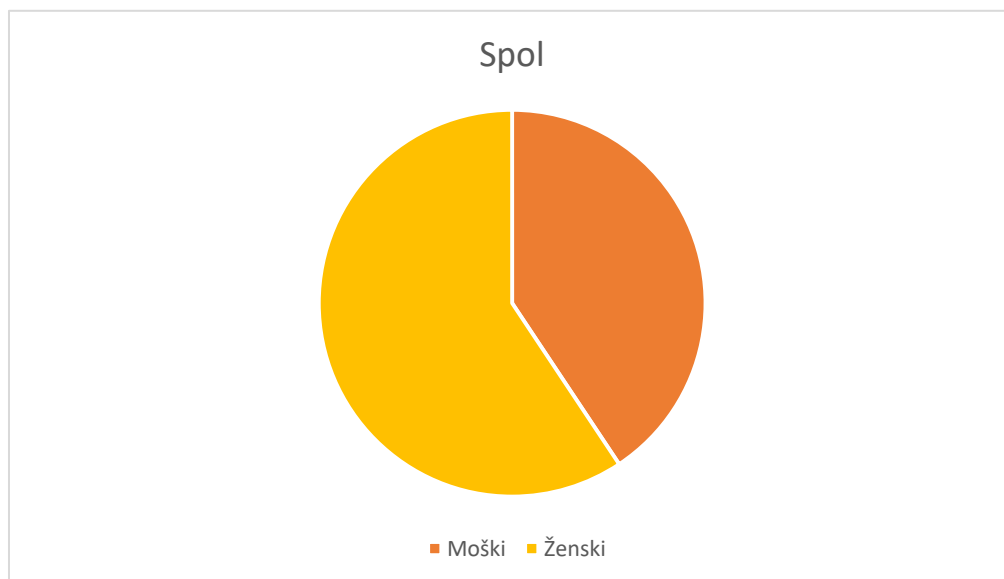
Tabela 3: 9. razred

Avtor, naslov	Tematika	Založba
Anton Ingolič, Gimnazijka	nezaželena nosečnost	Rokus Klett
Janja Vidmar, Debeluška	anoreksija, nasilje v družini, misli o samomoru	Rokus Klett
Randi Powell, Se je poljubljati s punco, ki kadi, kot bi lizal pepelnik	odraščanje, najstništvo, ljubezen, upornišтво	Rokus Klett
Ivan Cankar, Na peči	revščina	Mladinska knjiga Rokus Klett
Ivan Cankar, Bobi	revščina, prijateljstvo, razočaranje	Mladinska knjiga Rokus Klett

Iz tabele je razvidno, da je v berilih za 9. razred skupno 5 književnih besedil, ki bi jih lahko umestili v mladinsko problemsko literaturo. Prevladujejo sicer besedila slovenskih avtorjev (4), predstavnik tujih avtorjev je samo 1. Po učnem načrtu za slovenščino književno delo Ivana Cankarja, Bobi, spada med obvezna besedila. Med temami prevladuje revščina (2), ostale teme so redkeje zastopane. V primerjavi med berili obeh slovenskih založb je problemskih besedil v berilu založbe Rokus Klett 5, v berilu Mladinske knjige pa 2, v obeh berilih pa se pojavljata 2 isti besedili.

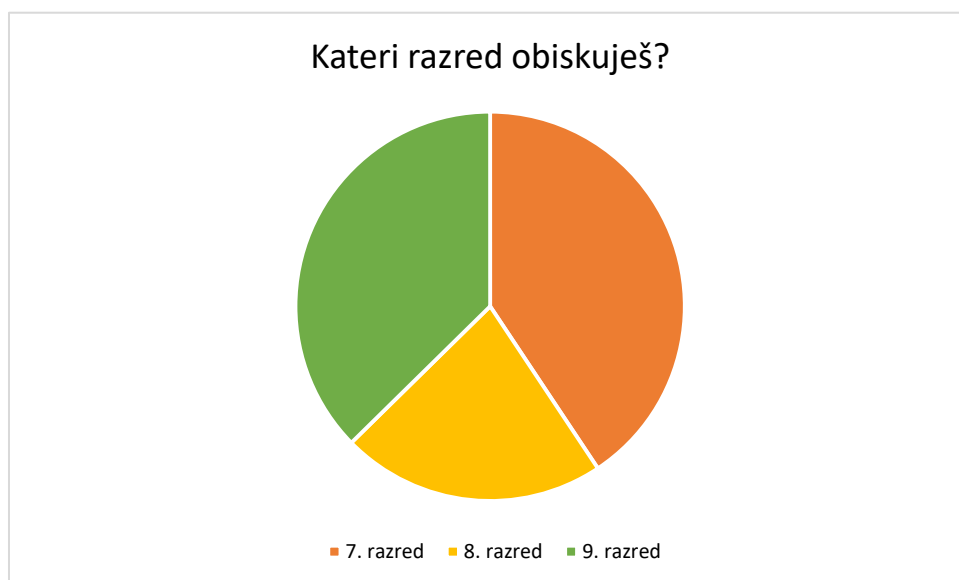
3.1.6 Interpretacija rezultatov ankete za učence

Graf 1: Spol

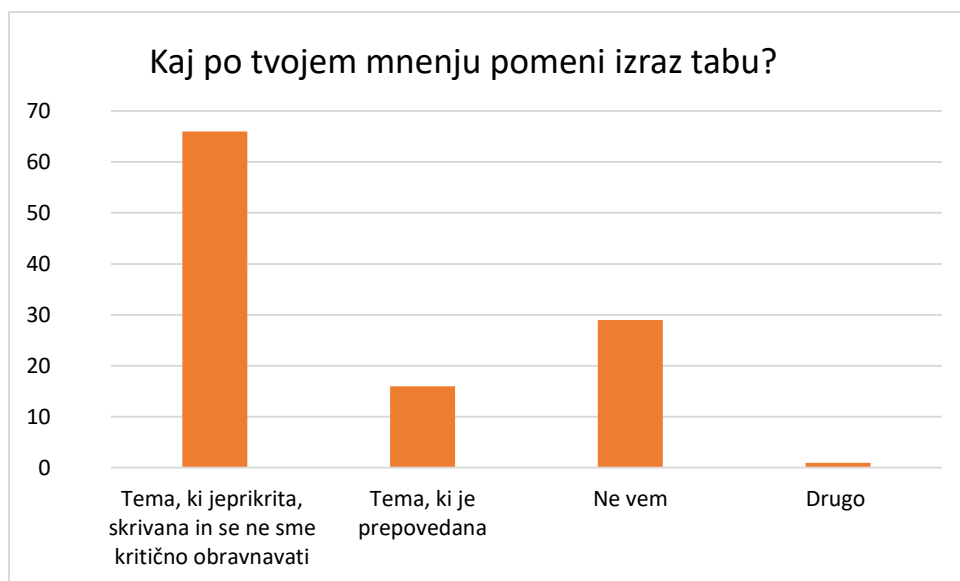
Od 91 anketirancev je bilo 41 % ženskega spola (37), 59% moškega (54).

Graf 2: Razred

41 % (37) anketiranih obiskuje 7. razred, 22 % (20) obiskuje 8. razred, 37 % (34) anketiranih je devetošolcev.

Graf 3: Kaj po tvojem mnenju pomeni izraz tabu?

66 % si deli mnenje, da izraz tabu pomeni skrito, prikrito temo, ki se je ne sme obravnavati, 16 % je mnenja, da je to prepovedana tema, 29 % anketiranih ne ve kaj pomeni izraz tabu. Pod drugo je en učenec zapisal, da je tabu tema, ki se je ljudje bojijo, o nje ne želijo govoriti.

Graf 4: Obravnava problemskih tem pri pouku slovenščine

Iz grafa je razvidno, da 70 % učencev meni, da bi o problemskih temah morali pri pouku slovenščine govoriti več, 17,5 % anketiranih je mnenja, da bi problemskih temah naj govorili manj, 12,5 % se je odločilo za odgovor ne vem. Med tistimi ki so se odločili za odgovor več, je večina učencev odgovarjalo, da bi o problemskih temah morali govoriti več, saj so teme vsakdanjega življenja in so bolj zanimive.

Tabela 4: Ob katerih problemskih temah, če bi jih obravnavali pri pouku slovenščine, bi ti postalo neprijetno?

	Zelo neprijetno	Še kar neprijetno	Sploh ne neprijetno
Istospolna usmerjenost Spolnost	17 (22 %)	28 (37 %)	33 (43 %)
Otroci brez staršev	20 (26 %)	24 (32 %)	36 (47 %)
Alkoholizem in druge oblike odvisnosti	15 (20 %)	24 (32 %)	40 (53 %)
Samomor (poskus samomora), smrt	31 (41 %)	23 (30 %)	29 (38 %)
Invalidnost in druge oblike hendikepiranosti	17 (22 %)	26 (34 %)	35 (46 %)
Rasna nestrpnost, begunci	11 (14 %)	29 (38 %)	34 (45 %)
Medvrstniško nasilje, mladinsko prestopništvo	9 (12 %)	34 (45 %)	31 (41 %)
Samopoškodovanje, anoreksija, bulimija	23 (30 %)	28 (37 %)	25 (33 %)
Nasilje v družinah, ločitev, spolna zloraba	41 (54 %)	25 (33 %)	23 (30 %)

Na vprašanje je od 91 anketirancev odgovorilo le 76 učencev. 54 % učencem bi bilo zelo neprijetno ob obravnavanju besedil s temami nasilja v družini, ločitve in spolne zlorabe, medtem ko 30 % ob teh temah sploh ne bi bilo neprijetno. Najnižji odstotek učencev (12 %) je pod zelo neprijetno označilo medvrstniško nasilje, 45 % pa je enako kategorijo označilo kot še kar neprijetno. Pod še kar neprijetno je najmanj učencev (30 %) izbralo teme s samomorom, smrtjo. Največ učencem (53 %) sploh ne bi bilo neprijetno pri govoru o temah alkoholizma in drugih oblik odvisnosti.

Tabela 5: O katerih problemskih temah bi pri pouku slovenščine žele/-a izvedeti več?

	Želel/a bi zvedeti več	Ne bi želel/-a izvedeti več	Ne bi želel/-a izvedeti ničesar
Istospolna usmerjenost	24 (32 %)	37 (49 %)	27 (36 %)
Spolnost	30 (39 %)	28 (37 %)	20 (26 %)
Otroci brez staršev	32 (42 %)	28 (37 %)	12 (16 %)
Alkoholizem in druge oblike odvisnosti	27 (36 %)	31 (41 %)	17 (22 %)
Samomor (poskus samomora), smrt	28 (37 %)	29 (38 %)	21 (28 %)
Invalidnost in druge oblike hendikepiranosti	27 (36 %)	23 (30 %)	24 (32 %)
Rasna nestrpnost, begunci	17 (22 %)	39 (51 %)	19 (25 %)
Medvrstniško nasilje, mladinsko prestopništvo	27 (36 %)	27 (36 %)	23 (30 %)
Samopoškodovanje, anoreksija, bulimija	24 (32 %)	34 (45 %)	18 (24 %)

Nasilje v družinah, ločitev, spolna zloraba	21 (28 %)	35 (46 %)	20 (26 %)
--	-----------	-----------	-----------

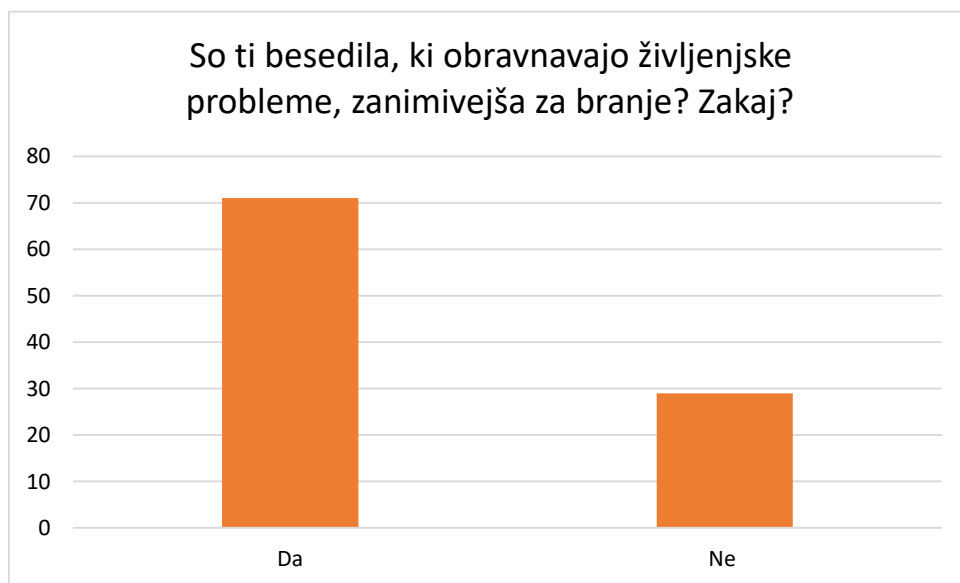
Tabela nam prikaže, da bi največ učencev (42 %) več želelo izvedeti o otrocih brez staršev, največ učencev ne bi želelo izvedeti več o rasni nestrpnosti in beguncih (51 %). Največ učencev (36 %) ne bi želelo ničesar izvedeti o istospolni usmerjenosti.

Tabela 6: Katera problemska mladinska dela poznaš? Napiši avtorja in (ali) naslov.

Janja Vidmar – večino njenih del	1 (1,3 %)
Princeska z napako	1 (1,3 %)
Tržačan	2 (2,6 %)
Mačkova očeta	2 (2,6 %)
Čudo	1 (1,3 %)
Lepe punce lepo bruhamo	1 (1,3 %)
Nobenega	68 (89,6 %)
Skupaj odgovorov	76 (100 %)

Iz tabele lahko ugotovimo, da od 76 učencev nobenega problemskega dela ne pozna 68 učencev, tisti, ki pa ta dela poznajo, jih večinoma poznajo, ker so jih obravnavali med poukom slovenščine.

Graf 5: So ti besedila, ki se soočajo s življenjskimi problemi zanimivejša za branje? Zakaj?

Od 76 učencev so 71 % problemska besedila zanimivejša za branje, 29 % pa niso

Tabela 7: Katera besedila, ki obravnavajo življenjske probleme, ste obravnavali pri pouku slovenščine?

Deklica z vžigalicami	1 (1,3 %)
Tržačan	1 (1,3 %)
Mačkova očeta	2 (2,6 %)
Ne vem/se ne spomnim	72 (94,8 %)
Skupaj odgovorov	76 (100 %)

94,8 % ne ve ali se ne spomni, katera besedila so obravnavali med poukom slovenščine. 2 učenca se spomnita besedila Mačkova očeta, 1 učenec se spomni Tržačana in en učenec se spomni Andersenove Deklice z vžigalicami.

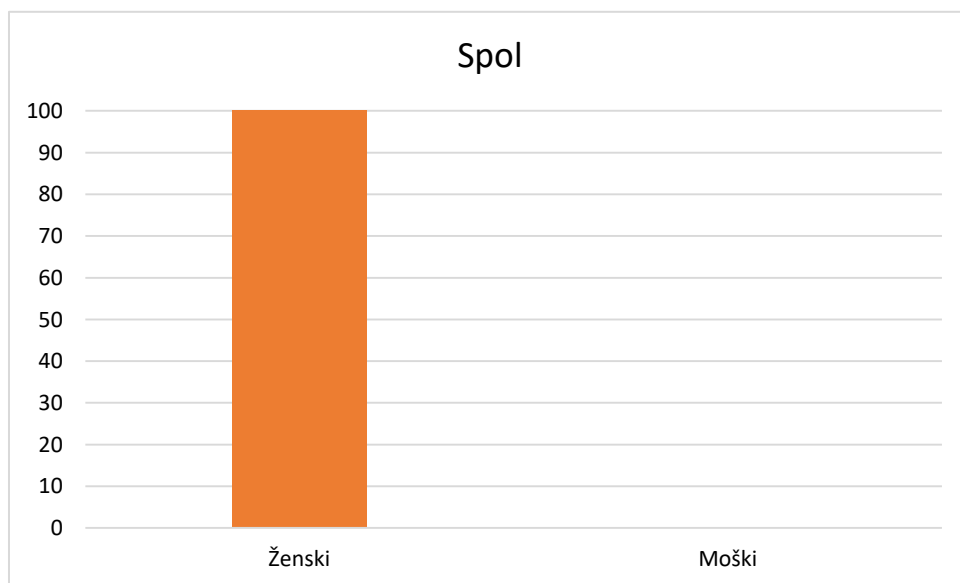
Tabela 8: Kaj po tvojem mnenju pridobiš z branjem mladinske literature, ki obravnava življenjske probleme?

	Veliko	Malo	Nič
Empatija	21 (36 %)	33 (57 %)	9 (39 %)
Strpnost	26 (45 %)	36 (62 %)	7 (30 %)
Razvijanje lastne identitete	30 (52 %)	24 (41 %)	8 (35 %)
Kritično razmišljanje	34 (59 %)	21 (36 %)	7 (30 %)
Moralne vrednote	38 (66 %)	17 (29 %)	7 (30 %)

Pridobili smo odgovore od 58 učencev. Največ učencev (66 %) je mnenja, da ti branje problemske literature razvija moralne vrednote, veliko učencev (59 %) je tudi mnenja, da ti razvija kritično razmišljanje. Anketirani menijo, da ti sploh ne razvija empatije (za ta odgovor se je odločilo 39 % anketiranih).

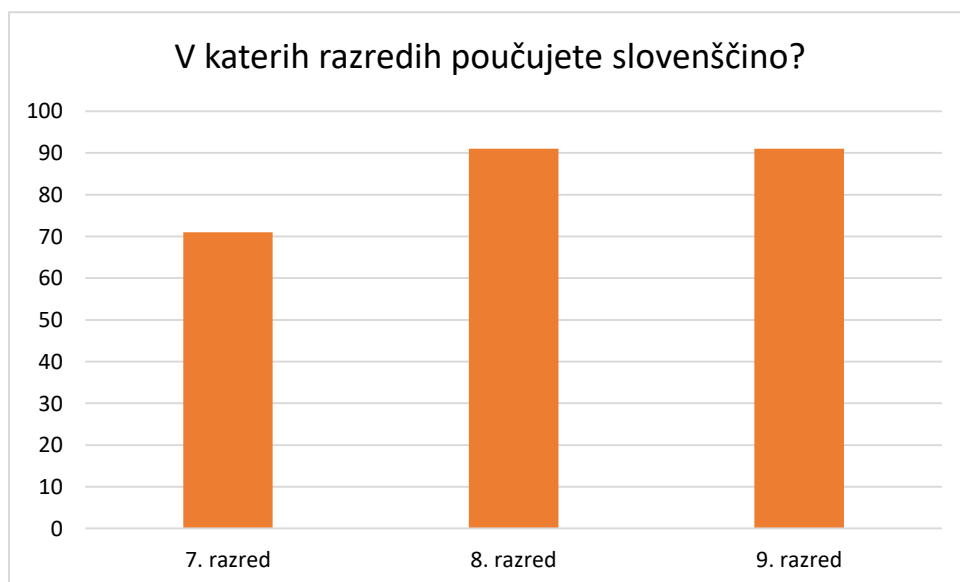
3. 1.7 Interpretacija ankete za učitelje

Graf 1: Spol

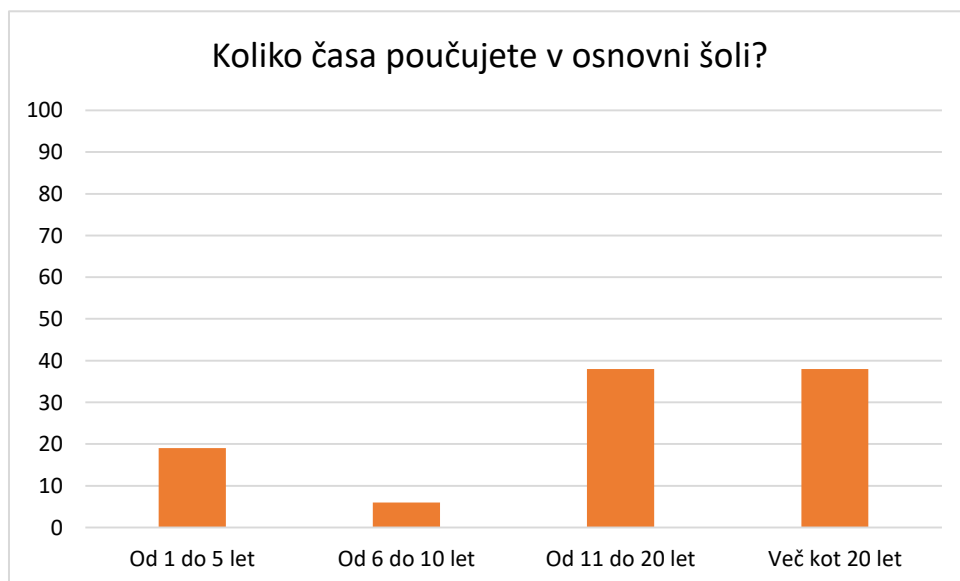
Graf prikazuje, da je vseh 32 anketirancev bilo ženskega spola.

Graf 2: V katerih razredih poučujete slovenščino?

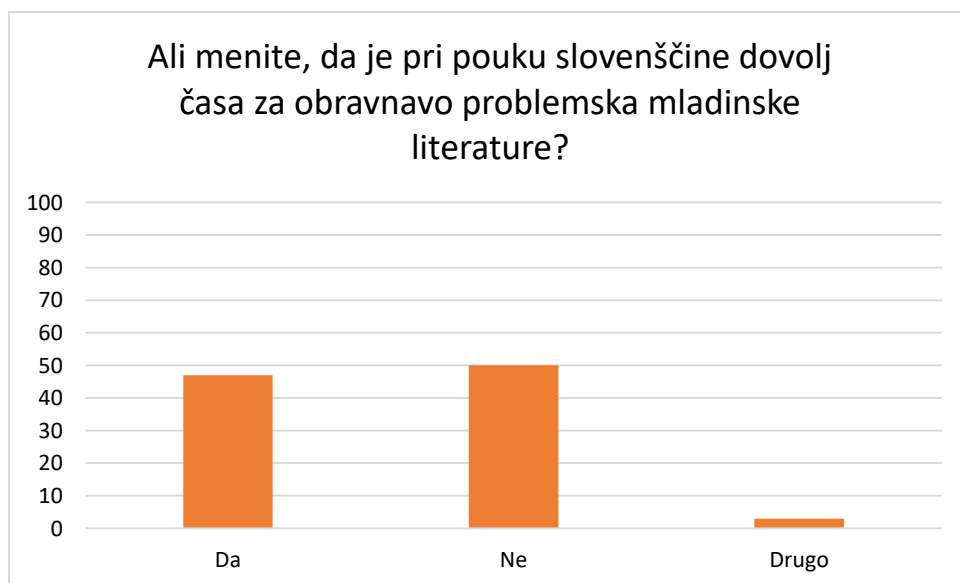
Iz grafa lahko razberemo, da je bilo 70 % anketirancev učiteljic 7. razreda, 90 % učiteljic pa poučuje 8. in 9. razred.

Graf 3: Koliko časa poučujete v osnovni šoli?

Najmanjši odstotek učiteljic poučuje od 6 do 10 let (6 %), 19 % poučuje od 1 do 5 let, 38 % procentov anketirancev poučuje med 11 do 20 let in več kot 20 let.

Graf 4: Menite, da je pri pouku slovenščine dovolj časa za obravnavo problemske mladinske literature?

Iz grafa je razvidno, da 47 % anketiranih učiteljic meni, da med poukom posvetijo dovolj časa za obravnavo problemske mladinske literature. 50 % je odgovorilo, da ne obravnavamo dovolj problemskih besedil v okviru pouka književnosti. Učitelji menijo, da med poukom

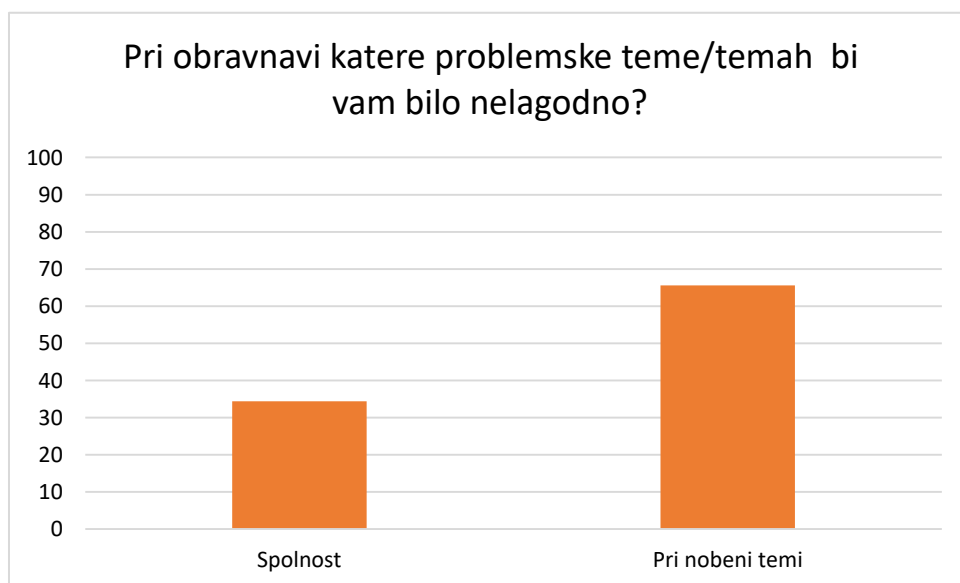
slovenščine tabu teme obravnavamo ravno v pravi meri, saj se je večji delež odločil za odgovor ne. 1 anketiranec je izbral odgovor drugo in zapisal, da obravnavo problemske literature dopolnjujejo s popoldanskimi delavnici, kjer govorijo le o problemski literaturi.

Graf 5: Bi o problemskih temah morali pri pouku govoriti več ali manj? Zakaj?

Vseh 32 anketirancev se je odločilo, da bi med poukom morali govoriti več o problemskih temah. 27 % učiteljev meni, da bi se o tem morali med poukom pogovarjati več, saj so to teme, s katerimi se mladostniki srečujemo vsak dan. 30 % anketiranih meni, da tabu teme pri učencih spodbujajo kritično mišljenje, vzpodbujajo sočutje, sprejemanje drugačnosti in nam dajo življenjske nasvete. 9 % učiteljev je napisalo, da so te teme mladostnikom bližje, so bolj zanimive.

Graf 6: Pri obravnavi katere problemske teme/temah bi vam bilo nelagodno?

Graf prikazuje, da 65,6 % anketiranih učiteljic pri govoru o tabu temah ne bi postalo nelagodno. 34,4 % anketiranih učiteljev bi pri govoru o tabu temah občutilo nelagodje pri temah spolnosti, incestu, homoseksualnosti in posilstvu.

Graf 7: V kolikšni meri obravnavate problemske teme med poukom?

Rezultati so pokazali, da vsak učitelj med poučevanjem obravnava problemske teme. 84 % o problemskih temah govori pogosto, preostalih 16 % pa redko.

Tabela 9: Katere teme največkrat obravnavate?

	7. razred	8. razred	9. razred
Istospolna usmerjenost, spolnost	2 (6 %)	7 (22 %)	17 (53 %)
Otroci brez staršev	26 (81 %)	25 (78 %)	20 (63 %)
Alkoholizem in druge oblike odvisnosti	15 (47 %)	22 (69 %)	25 (78 %)
Samomor (poskus samomora), smrt	4 (13 %)	8 (25 %)	21 (66 %)
Invalidnost in druge oblike hendikepiranosti	11 (34 %)	15 (47 %)	15 (47 %)
Rasna nestrpnost, begunci	11 (34 %)	20 (63 %)	19 (59 %)
Medvrstniško nasilje, mladinsko prestopništvo	24 (75 %)	25 (78 %)	24 (75 %)
Samopoškodovanje, anoreksija, bulimija	7 (22 %)	14 (44 %)	24 (75 %)
Nasilje v družinah, ločitev, spolna zloraba	13 (41 %)	24 (75 %)	27 (84 %)

Iz rezultatov tabele opazimo, da v vseh razredih tretjega ocenjevalnega obdobja v velikem številu učitelji obravnavajo medvrstniško nasilje in mladinsko prestopništvo (75 % v 7. razredu, 78 % v 8. razredu, 75 % v 9. razredu). V velikem številu se govori tudi o otrocih brez staršev (največ v 7. razredu, 81 %). Najbolj obravnavana tema v 7. razredu so besedila s temo otrok brez staršev (81 %), v 8. razredu 75 % učiteljev obravnava besedila s temo otrok brez staršev in medvrstniškem nasilju, v 9. razredu je najbolj obravnavana tema nasilje v družinah,

ločitev in spolna zloraba (84%). V prvih dveh razredih tretje triade je najmanj obravnavana tema spolnost in homoseksualnost (v 7. razredu 6 %, v 8. razredu 22 %), v 9. razredu se najmanj pozornosti posveča invalidnosti in drugim oblikam hendikapanosti (47 %).

Tabela 10: Katera problemska mladinska dela največkrat obravnavate v posameznih razredih?

Avtor in naslov dela	Število odgovorov
D. Muck, Lažniva Suzi	3
D. Muck, Blazno resno o šoli ali Blazno resno o seksu	2
D. Muck, Nebo v očesu lipicanca	2
J. Vidmar, Princeska z napako	9
J. Vidmar, Debeluška	6
J. Vidmar, Elvis Škorc, genialni štor	2
J. Vidmar, Pink	1
V. Moderndorfer, Kit na plaži	9
V. Moderndorfer, kot v filmu	1
A. Ingolič, Gimnazijka	1
M. Cotič, Kriva	2
N. K. Lorenzutti, Avtobus ob treh	1
B. Jurca, Ko zorijo jagode	1
I. Velikonja, Poletje brez psa, Poletje na okenski polici	2
N. K. Filipič, Solze so za luzerje	1

D. Šinigoj, Iskanje Eve	1
V. P. Štefanec, Sem punk čarovnica ...	1
I. Tavčar, Tržačan	2
M. Kranjec, Otroci, čigavi ste	1
D. Hill, Duet	1
R. Rowell, Eleanor in Park	1
J. Green, Krive so zvezde	1
R. J. Palacio, Čudo	1
A. Frank, Dnevnik Ane Frank	1
S. Alexie, Absolutno resnični dnevnik Indijanca s polovičnim delovnim časom	1
J. Aerts, Modra krila	1
Lasten izbor učencev	3

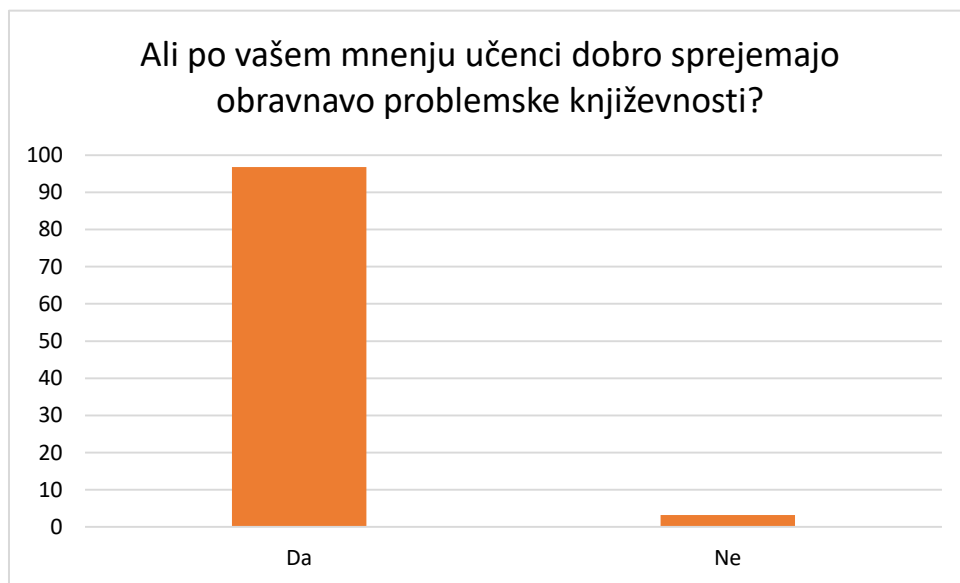
9 učiteljev med poukom obravnava knjigi Janje Vidmar, *Princeska z napako* in *Kit na plaži* avtorja Vinka Moderndorferja. 6 učiteljev obravnava *Debeluško* Janje Vidmar, trije obravnavajo Deso Muck, *Lažniva Suzi*. Po dva učitelja obravnavata *Blazno resno o šoli/Blazno resno o seksu in Nebo v očesu lipicanca* (D. Muck), *Elvis Škorc, genialni štor* (J. Vidmar), *Kriva* (M. Cotič), *Poletje brez psa* in *Poletje na okenski polici* (I. Velikonja) in *Tržačan* (I. Tavčar). Iz tabele ugotovimo, da se v največjem številu govori o knjigah Janje Vidmar, Dese Muck in Vinka Moderndorferja.

Tabela 11: Na kateri način najpogosteje obravnavate mladinsko problemsko literaturo pri pouku?

	7. razred	8. razred	9. razred
Dodatni pouk	5 (16 %)	1 (3 %)	1 (3 %)
Pisanje poustvarjalnih besedil	2 (6 %)	3 (9 %)	4 (13 %)
Frontalni pouk/razlaga	1 (3 %)	1 (3 %)	0 (0 %)
Sodelovalno učenje	1 (3 %)	1 (3 %)	1 (3 %)
Pogovor/diskusija	11 (34 %)	9 (28 %)	10 (31 %)
Govorni nastopi učencev, domače branje	2 (6 %)	7 (22 %)	6 (19 %)
Delo v skupini, delo v dvojicah	2 (6 %)	2 (6 %)	0 (0 %)
Metoda dolgega branja	5 (16 %)	3 (9 %)	1 (3 %)
Problemski pouk	3 (9 %)	5 (16 %)	9 (28 %)

V vseh treh razredih učitelji za obravnavo problemskih besedil v največjem številu izberejo metodo diskusije in pogovora (v 7. razredu 34 %, v 8. razredu 28 %, v 9. razredu 31 %), v najmanjšem številu pa metode frontalnega pouka in razlage (v 7. in 8. razredu 3 %, v 9. razredu 0 %).

Graf 8: Ali po vašem mnenju učenci dobro sprejemajo obravnavo problemske književnosti?

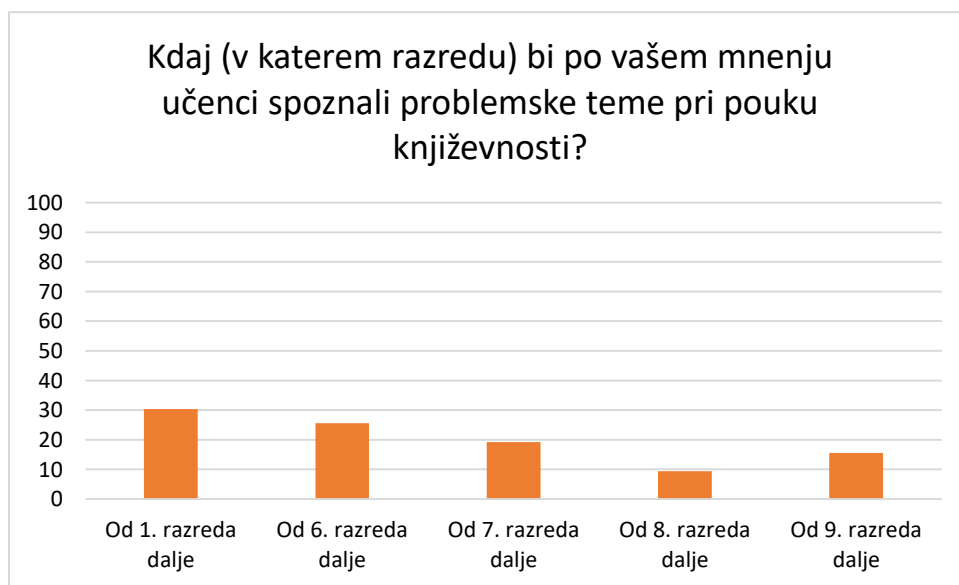
Rezultati pokažejo, da 31 (99,2 %) učiteljev meni, da učenci problemske teme sprejemajo dobro, 1 učitelj (0,2 %) pa, da učenci problemske teme sprejemajo negativno.

Tabela 12: V kolikšni meri po vašem mnenju učenci pri obravnavi problemske literature razvijajo:

	Osebno odgovornost	Empatijo	Strpnost	Razvijanje lastne identitete	Moralne vrednote	Kritično mišljenje	Skupaj
Veliko	1 (3 %)	11 (34 %)	1 (3 %)	5 (16 %)	4 (13 %)	10 (31 %)	32 (100 %)
Malo	5 (16 %)	4 (13 %)	4 (13 %)	6 (19 %)	5 (16 %)	8 (25 %)	32 (100 %)
Nič	9 (28 %)	2 (6 %)	2 (6 %)	9 (28 %)	3 (9 %)	7 (22 %)	32 (100 %)

Rezultati pokažejo, da učitelji menijo, da učenci z obravnavo problemskih tem pridobivajo največ empatije (34 %) in kritičnega mišljenja (31 %). Anketiranci menijo, da učenci z branjem problemske mladinske literature v najmanjšem delu razvijajo osebno odgovornost (28 %), in razvijanje lastne identitete (28 %).

Graf 9: Kdaj (v katerem razredu) bi po vašem mnenju učenci spoznali problemske teme pri pouku književnosti?

Največji delež (30,3 %) meni, da bi pri pouku slovenščine o problemskih temah morali začeti govoriti že v 1. razredu, 25,6 % meni, da bi o njih morali začeti govoriti v 6. razredu, 19,5 % se je odločilo za odgovor od 7. razreda, najmanjši delež (9,4 %) meni, da bi problemske teme začeli obravnavati v 8. razredu, 15,5 % pa meni, da je 9. razred primeren za obravnavanje problemskih tem.

4 VREDNOTENJE HIPOTEZ IN RAZPRAVA

H1: Učencem so zanimivejša besedila, ki se soočajo z življenjskimi problemi.

V skladu z našimi pričakovanji smo hipotezo številka 1 potrdili. Iz rezultatov ankete je razvidno, da so kar 71 % učencem za branje zanimivejša besedila z življenjskimi temami. Zanimivo je, da večina učencev ne pozna ali se ne spomni naslova obravnavanih problemskih besedil pri pouku književnosti ali besedil, ki so jih prebrali sami. Sklepamo, da učitelji verjetno pri obravnavi le-teh posebej ne poudarjajo, da gre za problemska besedila. Iz ankete, ki smo jo opravili z učitelji slovenščine, smo prišli do ugotovitve, da so tudi sami prepričani, da je učencem bližja problemska literatura zaradi zanimivejših tem.

H2: Učitelji se najraje izognejo besedilom z anoreksijo/bulimijo in samomorom.

Hipotezo številka 2 smo zavrgli. Iz rezultatov ankete smo ugotovili, da večini anketiranih učiteljev (65,6 %) ob pogovoru o problematikah med poukom ni nelagodno in so se o letih pripravljani pogovarjati. Besedila, ki pa se jim preostali anketiranci (34,4 %) raje izognejo imajo teme spolnosti, incesta, homoseksualnosti in posilstva, ki se v največjem številu obravnavajo v 9. razredu.

H3: Učitelji menijo, da med poukom slovenščine problemske teme obravnavamo v ravno v pravi meri.

Hipotezo številka 3 smo zavrgli. Čeprav veliko učiteljev meni, da problemske teme med poukom obravnavamo v pravi meri, je število učiteljev, ki meni, da o problematikah ne govorimo dovolj, višje. Vseh 32 anketirancev meni, da bi morali problemske teme obravnavati v večji meri.

Večina učiteljev meni, da te teme pri mladostnikih spodbujajo kritično mišljenje, vzpodbujajo sočutje, sprejemanje drugačnosti, dajo življenjske nasvete in zato, ker so to teme iz vsakdanjega življenja. Drugi učitelji so mnenja, da bi te teme morali obravnavati v večji meri, ker so učencem zanimivejša. Največkrat učitelji problemska besedila pri pouku obravnavajo z metodo diskusije ali problemskega pouka (zlasti v 9. razredu), med obravnavanimi deli pa prevladujejo dela slovenskih avtorjev, zlasti Janje Vidmar, dese Muck in Vinka Modernodorferja.

H4: Učenci se počutijo najbolj neprijetno ob obravnavi spolne zlorabe.

Hipotezo številka 4 smo potrdili. Iz preglednice je razvidno, da se je pod kategorijo spolna zloraba in nasilje v družinah največ učencev (41) odločilo, da jim ob obravnavi te teme postane zelo neprijetno, 25 za odgovor še kar neprijetno, 23 učencev pa ob tej temi ne čuti nobenega nelagodja. Rezultate smo pričakovali, saj se zavedamo, da je spolna zloraba težka tema za obravnavanje in da je tistim, ki so je bili deležni, težko spregovoriti o tem dogodku.

H5. Učenci menijo, da bodo z branjem problemske literature najbolj razvili empatijo.

Hipotezo številka 5 smo zavrgli. Iz rezultatov ankete lahko ugotovimo, da 66 % učencev mnenja, da ti branje problemske literature v največji meri razvije moralne vrednote, sledita ji

zmožnost kritičnega razmišljanja (59 %) in razvijanje lastne identitete (52 %), največ učencev (39 %) meni, da ti branje problemske literature sploh ne razvije empatije.

H6: Obravnava večine problemskih besedil v berilih po učnem načrtu ni obvezna.

Hipotezo številka 6 smo potrdili. V 7. razredu od skupno 13 književnih besedil, ki obravnavajo problemske teme, nobeno ne sodi med obvezna besedila učnega načrta. V 8. razredu je skupno 11 problemskih književnih besedil, v program obveznega učnega načrta spada le pripoved Janka Kersnika, Mačkova očeta. V 9. razredu je skupno problemskih književnih besedil le 5. Po učnem načrtu se obravnava le delo Ivana Cankarja, Bobi. To dejstvo nas je presenetilo, saj se je količina problemskih besedil v berilih z višjo stopnjo razreda nižala.

H7: V književnih besedilih tretjega izobraževalnega obdobja prevladujeta tematiki medvrstniških odnosov in odnosov v družini.

Hipotezo številka 7 smo potrdili, v vseh berilih so omenjene teme medvrstniških odnosov in prijateljstva, v največjem številu (8 besedil) v 7. razredu, v najmanjšem številu v 9. razredu (1 besedilo, ni osrednja tema). Močno zastopana je tudi tema odnosov v družini (nasilje, ločitve). V 7. in 8. razredu je na to temo 6 besedil, v 9. razredu pa 1.

5 ZAKLJUČEK

Ob pisanju raziskovalne naloge smo prišli do spoznanja, da so problemska besedila v berilih za osnovnošolce dobro zastopana, čeprav so vsa izbrana besedila vedrejša. V učnem načrtu zapisano, da predmet slovenščina omogoča oblikovanje osebne identitete in razvijanje kritičnega razmišljanja, smo v berilih našli dovoljšno število problemskih besedil, vendar pa je število takšnih besedil, ki bi se naj obravnavala v okviru učnega načrta, manjše, ravno ta besedila pa bi naj nam najstnikom razvijala kritično mišljenje in mnoge druge moralne vrednote. Obravnava problemskih mladinskih besedil je tako odvisna od posameznega učitelja, ki pa je pri obravnavi vezan na število ur, ki jih po učnem načrtu ima na voljo, to je 40 % vseh ur slovenščine v posameznem razredu. Iz rezultatov ankete je razvidno, da si tako učitelji kot

učenci želijo več obravnave tovrstnih besedil, saj so med odgovori učiteljev prevladovali, da le-ta spodbuja osebno rast, vpliva na področje samozavest, širi obzorje, spodbuja k strpnemu razmišljanju, da so problemi naš vsakdan – učenci velikokrat ne znajo odreagirati v določeni situaciji, se ne znajo odpreti, ker se doma malo/premalo pogovarjajo o svetu in življenju okrog sebe, ker mladostniki pogosto ne znajo zavzeti in izraziti svojega stališča, ker tako odstiramo družbene tabuje, učimo sprejemati drugačnost ker tako odstiramo družbene tabuje, učimo sprejemati drugačnost ... Učenci pa bi (po rezultatih ankete) želeli več izvedeti o otrocih brez staršev, spolnosti, alkoholizmu in drugih oblikah zasvojenosti, samomoru, poskusu samomora in smrti, medvrstniškem nasilju in mladinskem prestopništvu, kar kaže na tiste življenjske probleme, s katerimi se trenutno v svojem življenju soočajo. Res je, da mladi vedno manj berejo, zato nas ni presenetilo tudi dejstvo, da zelo slabo poznajo mladinska problemska besedila. Zaskrbljujoče pa je, da se zelo slabo spomnijo obravnavanih tovrstnih besedil pri pouku slovenščine.

Menimo in želimo si, da bi v berilih prihodnjih generacij bilo vključenih več problemskih besedil in da bi bilo obravnani književnosti v učnem načrtu namenjenih vsaj enako (če ne celo višje) število ur kot obravnani neumetnostnih besedil ter jezika, saj smo z anketo ugotovili, da so le-ta bližja najstnikom, saj se z likom besedil lahko poistovetijo, si z njim deli enake težave in s tem tudi lažje razumejo samega sebe. Takšna besedila mladostnike pripravijo na življenje in jih odcepijo od mehurčka brezskrbnega in nedolžnega življenja.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z našo raziskovalno nalogo smo želeli ozavestiti učence in predvsem učitelje o pomembnosti problemske mladinske literature. Ker so dandanes knjige zamenjale mobilne naprave in uporaba raznih socialnih omrežjih, na katerih se srečujemo s prilagojeno realnostjo, nikoli pa ne vidimo, kaj se dogaja za ekranom, menimo, da je bistveno, da bi se učenci o neprijetnih platih življenja naučili skozi prebiranje mladinske literature. Zdi se nam, da bi se teme kot na primer homoseksualnost, prehranske motnje, nasilje v družini ne bi smele obravnavati kot tabuji ali da je to nekaj ogabnega, prepovedanega, saj takšen govor lahko ustavi mladostnike, ki so to doživljali, da bi se o tem udobno pogovarjali, ne da bi bili deležni zasmehovanja ali nesprijemanja od določenih skupin ljudi.

7 VIRI IN LITERATURA

Knjižni viri

Blažič, Milena Mileva ... [et al.] (2015). Novi svet iz besed 7: berilo za 7. razred osnovne šole. Ljubljana. Rokus Klett.

Blažič, Milena Mileva ... [et al.] (2015). Novi svet iz besed 8 : berilo za 8. razred osnovne šole. Ljubljana. Rokus Klett.

Blažič, Milena Mileva ... [et al.] (2015). Novi svet iz besed 9 : berilo za 9. razred osnovne šole. Ljubljana. Rokus Klett.

Haramija, Dragica (2006) Sodobna mladinska proza. Hladnik, Miran (ur.). Preseganje meje, slavistični zbornik. Ljubljana. Slavistično društvo Slovenije (281–294).

Haramija, Dragica (2003). Žanri slovenskega mladinskega realističnega romana. Hladnik, Miran (ur.). Slovenski roman. Obdobja 21. Ljubljana. Filozofska fakulteta (171–180)

Haramija, Dragica (2012). Nagrajene pisave: Opusi po letu 1991 nagrajenih slovenskih mladinskih avtorjev. Murska Sobota. Franc-Franc.

Mojca, Honzak ... [et.al.] (2020). Sreča se mi v pesmi smeje: berilo za 7. razred osnovne šole. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Mojca, Honzak ... [et.al.] (2020). Dober dan, življenje : berilo za 8. razred osnovne šole. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Mojca, Honzak ... [et.al.] (2020). Skrivno življenje besed : berilo za 9. razred osnovne šole. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Kobe, Marjana (1987). Pogledi na mladinsko književnost. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Kos, Gaja (2013). Slovenski mladinski problemski roman. Otrok in knjiga 87. Maribor. Mariborska knjižnica (5–16)

Saksida, Igor (1987). Mladinska književnost med literarno vedo in književno didaktiko. Maribor. Založba Obzorja.

Saksida, Igor (2014). Tabuji v mladinski književnosti, kritično branje in Cankarjevo tekmovanje. Otrok in knjiga 91. Maribor. Mariborska knjižnica. (25–35).

Spletni viri

Jezeršek, Mojca Poznanovič ... [et al.]. (2018). Učni načrt za predmet SLOVENŠČINA. [Dostopno na <https://dun.zrss.augmentech.si/#/> , pridobljeno 15. 11. 2020].

Lavrenčič Vrabc, Darja (2001). Bolečine odraščanja: droge, seks in ... *Otrok in knjiga, letnik 28, številka 52, str. 40–45* [Dostopno na <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-W74J95LR> , pridobljeno 20. 9. 2020].

Priporočilni seznam mladinskih knjig izbor iz let 1991–1997. [Dostopno na <http://bralnaznacka.si/assets/Uploads/Priporocilni-seznami/Tilka-Jamnik-Odrascanje-v-mladinski-literaturi-2012.pdf> , pridobljeno 16. 10. 2020].

Novak, Bogdan (1999). Iz pisateljeve perspektive. *Otrok in knjiga, letnik 26, posebna izdaja* [Dostopno na <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-LJFP0UUB/19f521a8-03ec-4e71-8739-45fff78e9e4f/PDF>, pridobljeno 10. 12. 2020.]

Odklenjeni kriki: priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2017: pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2016. Ljubljana: Mestna knjižnica, 2017. [Dostopno na https://www.mklj.si/images/dokumenti/splosno/nase_knjiznice/pionirska/prirocniki/Prirocnih_2017.pdf, pridobljeno 20. 12. 2020].

Fran/SSKJ. [Dostopno na https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=*, pridobljeno 19. 9. 2020].

Vidmar, Janja (2016) Spodbujanje razvoja vrednot s pomočjo mladinske problemske literature. Diplomsko delo. (Dostopno na <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=59709&lang=slv&prip=rul:11135642:d4>, pridobljeno 26. 9. 2020].

9 PRILOGE

9.1 Anketni vprašalnik za učence

Sva devetošolki in raziskujemo obravnavo problemske književnosti v 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole. Prosiva za tvojo pomoč, zato si vzemi nekaj minut in s klikom na Naslednja stran prični z izpolnjevanjem ankete. Hvala.

1 - Spol

- ženski
- moški

2 - Kateri razred obiskuješ?

- 7.
- 8.
- 9.

3 - Kaj po tvojem mnenju pomeni izraz tabu? Možnih je več odgovorov

- Tema, ki je prikrita, skrivana in se ne sme kritično obravnavati
- Tema, ki je prepovedana
- Ne vem
- Drugo:

4 - Bi o problemskih temah morali pri pouku slovenščine govoriti več ali manj? Zakaj?

5 - Ob katerih problemskih temah, če bi jih obravnavali pri pouku slovenščine, bi ti postalo neprijetno?

Možnih je več odgovorov

	Istospolna usmerjenost/spolnost	Otroci brez staršev	Alkoholizem in druge oblike odvisnosti	Samomor (poskus samomora), smrt	Invalidnost in druge oblike hendikepanosti	Rasna nestrpnost, begunci	Medvrstniško nasilje, mladinsko prestopništvo	Samopoškodovanje, anoreksija, bulimija	Nasilje v družinah, ločitev, spolna zloraba
Zelo neprijetno	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Še kar neprijetno	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sploh neprijetno	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6 - O katerih problemstkih temah bi pri pouku slovenščine žele/-a izvedeti več?

Možnih je več odgovorov

	Istospolna ljubezen	Spolnost	Družinsko nasilje, ločitev	Alkoholizem in druge vrste odvisnosti	Revščina	Samomor, poskus samomora, smrt	Otroci brez staršev	Begunci	Samopoško dbeno vedenje, anoreksija, bulimija
Želel/a bi izvedeti več	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ne želel/-a izvedeti več	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ne želel/-a izvedeti ničesar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7 - Katera problemska mladinska dela poznaš? Napiši avtorja in (ali) naslov.

8 - So ti besedila, ki se soočajo s življenjskimi problemi zanimivejša za branje? Zakaj?

9 - Katera besedila, ki obravnavajo življenjske probleme, ste obravnavali pri pouku slovenščine?

10 - Kaj po tvojem mnenju pridobiš z branjem mladinske literature, ki obravnava življenjske probleme? Možnih je več odgovorov

	Empatija	Strpnost	Razvijanje lastne identitete	Kritično razmišljanje	Moralne vrednote
Veliko	☐	☐	☐	☐	☐
Malo	☐	☐	☐	☐	☐
Nič	☐	☐	☐	☐	☐

9.2 Anketni vprašalnik za učitelje

Sva devetošolki in raziskujeva obravnavo problemske književnosti v 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole. Prosiva za vašo pomoč, zato si vzemite nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete. Hvala.

1 - Spol

- ženski
- moški

2 - V katerih razredih poučujete slovenščino? Možnih je več odgovorov

- 7.
- 8.
- 9.

3 - Koliko časa poučujete v osnovni šoli?

- Od 1 do 5 let
- Od 6 do 10 let
- Od 11 do 20 let
- Več kot 20 let

4 - Menite, da je pri pouku slovenščine dovolj časa za obravnavo problemske mladinske literature? Možnih je več odgovorov

- Da
- Ne
- Drugo:

5 - Bi o problemskih temah morali pri pouku govoriti več ali manj? Zakaj?

6 - Pri obravnavi katere problemske teme/temah bi vam bilo nelagodno?

7 - V kolikšni meri obravnavate problemske teme med poukom?

- Pogosto
- Redko
- Nikoli

8 - Katere teme največkrat obravnavate?

Možnih je več odgovorov

	Istospolna usmerjenost/spolnost	Otroci brez staršev	Alkoholizem in druge oblike odvisnosti	Samomor (poskus samomora), smrt	Invalidnost in druge oblike hendikepanosti	Rasna nestrpnost, begunci	Medvrstniško nasilje, mladinsko prestopništvo	Samopoškodovanje, anoreksija, bulimija	Nasilje v družinah, ločitev, spolna zloraba
7. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9 - Katera problemska mladinska dela največkrat obravnavate v posameznih razredih?

Napišite avtorja in naslov.

10 - V kakšni obliki/metodi jih največkrat obravnavate?

	Dodatni pouk	Pisanje poustvarjalnih besedil	Frontalni pouk/razloga	Sodelovalno učenje	Pogovor/diskusija	Govorni nastopi učencev, domače branje	Delo v skupini, delo v dvojicah	Metoda dolgega vbranja	Problemski pouk
7. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. razred	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11 - Ali po vašem mnenju učenci dobro sprejemajo obravnavo problemske književnosti?

12. - V kolikšni meri po vašem mnenju učenci pridobijo z obravnavo problemskih književnih del?

	Osebno odgovornost	Empatijo	Strpnost	Razvijanje lastne identitete	Moralne vrednote	Kritično mišljenje
Veliko	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nič	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. - Kdaj (v katerem razredu) bi po vašem mnenju učenci spoznali problemske teme pri pouku književnosti?
